

AALBORG UNIVERSITET

Nykriminalisering af identitetsmisbrug

Kandidatafhandling

Udarbejdet af Fie Christensen og Sille Winther Kühn

Juridisk institut, Aalborg Universitet, 19. maj 2022

Titelblad

Dansk titel:

Nykriminalisering af identitetsmisbrug

Engelsk titel:

New criminalization of identity theft

Modulbeskrivelse:

Kandidatafhandling

Uddannelse:

Aalborg Universitet

Jura, 10. semester

Vejleder:

Lene Wachter Lentz

Udarbejdet af:

Sille Winther Kühn (20173085)

Fie Christensen (20175410)

Afleveringsdato: 19. maj 2022

Antal anslag: 141.987

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
Kapitel 1	3
1.1 Indledning	3
1.2 Problemformulering.....	4
1.3 Afgrænsning og fremgangsmåde.....	4
1.4 Metode og kilder	5
1.4.1 Den retsdogmatiske metode	5
1.4.1.1 Love og forarbejder	6
1.4.1.2 Retspraksis	6
1.4.1.3 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.....	7
1.4.1.4 EU-ret.....	7
1.4.1.5 Litteratur	8
1.4.2 Komparativ metode.....	8
1.4.3 Retspolitisk metode.....	8
1.5 Afhandlingens struktur.....	9
Kapitel 2	10
2.1 Den retlige ramme	10
2.1.1 National regulering	10
2.1.2 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.....	10
2.1.3 Databeskyttelsesregler	12
Kapitel 3	13
3.1 Lovforslag nr. L 103 Forslag til Lov om ændring af straffeloven	13
3.2 Overordnet om straffelovens § 264 e	14
3.3 Nærmere om ordlyden af straffelovens § 264 e	16
3.3.1 Uberettiget.....	17
3.3.2 Oplysninger.....	18

3.3.3 Utilbørlig.....	19
3.3.4 Videregivelse efter nr. 2.....	20
3.3.5 Manipulation efter nr. 2.....	21
3.3.6 Afrunding.....	22
3.4 Straffelovens § 264 e sammenholdt med udvalgte regler.....	22
3.4.1 Formueforbrydelser.....	22
3.4.1.1 Straffelovens § 279 om bedrageri.....	22
3.4.1.2 Straffelovens § 279 a om databedrageri.....	26
3.4.2 Straffelovens § 171 om dokumentfalsk.....	28
3.4.3 Straffelovens § 264 d om uberettiget videregivelse.....	31
3.4.4 Straffelovens § 267 om ærekrænkelse.....	35
3.4.5 Regler om stalking og tilhold.....	37
3.4.6 Databeskyttelsesreglerne.....	39
3.5 Konklusion på retsdogmatisk analyse.....	42
Kapitel 4.....	46
4.1 Legalitetsprincippet.....	46
4.1.2 Straffelovens § 1.....	46
4.1.3 EMRK art. 7.....	48
4.2 Sammenfattende om straffelovens § 264 e i lyset af legalitetsprincippet.....	50
Kapitel 5.....	53
5.1 Komparativ ret (Norge).....	53
5.1.1 Lov om straff (straffeloven) § 202.....	53
5.1.2 Uberettiget besiddelse af en andens identitetsbevis.....	54
5.1.3 Uberettiget vinding, tab eller ulempe.....	55
5.1.4 Bank-ID og kortoplysninger.....	56
5.1.5 Fiktive og forvekslelige identiteter.....	57
5.1.6 Identitetsoplysninger.....	58
5.1.7 Strafudmåling.....	59
5.2 Sammenfattende om komparativ ret.....	60

Kapitel 6	63
<i>6.1 Retspolitiske overvejelser</i>	63
6.1.1 Behovet for kriminalisering af identitetsmisbrug	63
6.1.2 Afgrænsnings- og sammenstødsproblemer	64
6.1.3 Efterforskningsproblematikker	65
Litteraturliste	67

Abstract

The purpose of this thesis is to analyze the new provision about identity theft in section 264 e in the Danish Criminal Code, which entered into force on the 1st of April 2022. Pursuant to the provision, anyone who unjustifiably uses information about another person, is punished for improperly pretending to be that person. The same applies to the person who unjustifiably discloses material where such information about another person has been used to improperly manipulate that person's appearance.

Further delimitation of the content and application of the new provision about identity theft in the Danish Criminal Code is first and foremost attempted to be deduced from the preparatory work for the provision. Next, the provision is compared with other selected rules, which already to a certain extent contain felonies in which another person's identity is misused in one form or another. The starting point is the differences and similarities of the rules, including some case law and relevant examples. Finally, the provision is examined in the light of the principle of legality.

Next, a similar Norwegian provision about identity theft is examined. A similar starting point is taken in differences and similarities in the provisions, as well as the application of the Norwegian provision in practice, as a contribution to further defining the scope of the Danish provision.

Finally, some legal policy considerations are made, based on the uncertainties that have come up as a result of the analysis in the first part of the thesis.

It has been concluded that the new provision about identity theft in section 264 e in the Danish Criminal Code primarily will be used in cases of digital identity theft, in particular when creating fake profiles on social media where information about other persons is used. The scope of the provision overlaps to a great extent with the scope of other rules in the legal area of identity theft. The provision thus has a narrowly field of application on its own, which has not already been criminalized by other regulations. The same applies to the Norwegian provision about identity theft, which is primarily used in cases of fraud and in this connection only has impact on the sentencing. Furthermore, it has been concluded that considering the broad concepts and formulations in the

Danish provision about identity theft, as well as the lack of case law and detailed preparatory work, the provision may appear questionable in terms of legal security considering the principle of legality.

Finally, it has been concluded that the present legal position to some extent seems unclear. A significant part of the interpretation and delimitation of the provision must depend on a concrete assessment, which must fundamentally be made in the light of the interests of the victims of the crime and the need of criminalization, including the consideration of freedom of expression. A more detailed delimitation of the scope of the provision is thus left to the courts.

Based on the conclusion of the thesis, it can be questioned how much added value the new provision about identity theft in the Danish Criminal Code can bring for the efforts against identity theft.

Kapitel 1

1.1 Indledning

“Det kræver ikke andet end få klicks at tyvstjæle andres identitet og leve andres liv, misbruge og chikanere.”¹ Dette oplevede Malte Prehn, som gennem 10 år fik misbrugt sine billeder på de sociale medier. En ung kvinde havde siden 2012 med en falsk profil brugt Maltes billeder til at have kontakt med et utal af piger, som ikke anede, at det ikke var personen på billedet, som de havde kontakt med. Malte forsøgte at gå til politiet, men de oplyste at de ikke kunne hjælpe, eftersom det ikke var ulovligt at bruge andres identitet. Sagen om Malte var en ud af flere, der for alvor satte gang i den offentlige debat om identitetsmisbrug. På Christiansborg udtalte flere partier efterfølgende, at det var et problem, at der ikke var klar lovgivning på området.²

Den teknologiske udvikling har medført nye betingelser for privatlivet, og udfordrer privathedens grænser. Store mængder personoplysninger tilgængeliggøres, opbevares og spredes digitalt og på internettet.³ Idet personlige oplysninger kan indsamles og misbruges til krænkende formål, er privatpersoner på internettet i højere grad sårbare end tidligere. Denne udvikling har sat større fokus på, hvordan privatlivet retligt skal reguleres, og hvilken værdi privatlivet skal tillægges i forbindelse hermed.⁴

Det er et grundlæggende princip i den strafferetlige regulering, at der for nykriminalisering må kræves, at en beskyttelsesinteresse fordrer et strafferetligt værn heraf. Det er ikke givet, hvornår dette konkret er tilfældet. Spørgsmålet må bunde i øget opmærksomhed på krænkelser af en bestemt interesse, som samfundet ønsker at beskytte, hvorefter kriminaliseringen er et nødvendigt middel til at imødegå denne krænkelser. Spørgsmålet er et retspolitisk anliggende, og Folketingets politikere må afgøre, hvorvidt området skal reguleres eller ej.⁵

¹ Dr.dk, Malte har fået misbrugt sine billeder siden han var 14. Da han fandt ud af hvem der stod bag, blev han målløs, 2021

² Dr.dk, Malte har fået misbrugt sine billeder siden han var 14. Da han fandt ud af hvem der stod bag, blev han målløs, 2021

³ Blume, Ret, privatliv og teknologi, 2018, s. 23

⁴ *Ibid*, s. 65

⁵ Baumbach, Strafferet og menneskeret, 2014, s. 65

Justitsministeren så netop et behov for øget regulering på området for identitetsmisbrug, for at imødegå den krænkelse, som kan opleves af den person, der får sin identitet misbrugt. Derfor blev lovforslag nr. L 103 om kriminalisering af identitetsmisbrug fremsat den 15. december 2021. Justitsministeren anførte i sin tale under 1. behandling af lovforslaget den 20. januar 2022, at *“efterhånden som den digitale virkelighed udvikler sig og de sociale medier udvikler sig, er vi nødt til at følge med. Vi har bestemmelser, som kan bruges, men ikke tilstrækkeligt.”*⁶ Politikerne vedtog den 3. marts 2022 at kriminalisere identitetsmisbrug særskilt, hvorefter straffelovens⁷ § 264 e trådte i kraft den 1. april 2022.

Indsættelsen af § 264 e i straffeloven, giver anledning til nedenstående problemformulering.

1.2 Problemformulering

I afhandlingen undersøges anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e om identitetsmisbrug, som blev indsat i straffeloven den 1. april 2022.

1.3 Afgrænsning og fremgangsmåde

I lovforslag nr. L 103 om forslag til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af identitetsmisbrug) fremhæves en række regler, som i forvejen relaterer sig til området for identitetsmisbrug i forskelligt omfang. Af disse regler er i afhandlingen alene udvalgt visse straffebestemmelser og databeskyttelsesregler til brug for sammenligning med straffelovens § 264 e, for dermed at opnå en nærmere klarlæggelse af anvendelsesområdet for bestemmelsen. Af hensyn til afhandlingens omfang, foretages således ikke nærmere sammenligning med regler i ophavsretsloven, markedsføringsloven eller reklamebekendtgørelsen.

Til sammenligningen er udvalgt regler, som vurderes at have størst relation til området for identitetsmisbrug. Dertil er udvalgt relevant retspraksis, som bidrager til illustration af eventuelle ligheder og forskelle mellem straffelovens § 264 e og de udvalgte regler. I mangel på retspraksis om

⁶ L 103, Forslag til lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af identitetsmisbrug), 1. behandling den 20-01-2022

⁷ LBKG 2021-09-20 nr. 1851

straffelovens § 264 e, opstilles tillige tænkelige eksempler og scenarier, som ligeledes kan bidrage til den netop nævnte illustration. Det primære fokus er i den forbindelse digitalt identitetsmisbrug, hvorfor anvendelse af straffelovens § 264 e, i tilfælde af fysisk identitetsmisbrug, ikke undersøges i detaljeret grad. Som følge af, at undersøgelsen baseres på udvalgte regler og retspraksis samt tænkelige eksempler og scenarier, kan det ikke udelukkes, at øvrige omstændigheder kan have betydning for anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e.

For grundlæggende forståelse af de bagvedliggende hensyn og afvejninger, som præger gældende ret på det i afhandlingen afgrænsede område, introduceres kort retten til privatliv og ytringsfrihed reguleret i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), i det omfang det bidrager hertil. Alle nuancer af disse rettigheder, herunder betingelserne for berettigede indgreb, behandles således ikke nærmere.

Som følge af vedtagelsen af lovforslag nr. L 103, blev der i straffelovens § 271, stk. 1 indsat en henvisning til § 264 e. Efter straffelovens § 271, stk. 1 kan det ved dom for overtrædelse af de i bestemmelsen nævnte forbrydelser, samtidig bestemmes, at en udtalelse, en meddelelse eller et billede skal slettes, såfremt det er muligt. Databeskyttelsesforordningen⁸ indeholder tillige bestemmelser om sletning af personoplysninger. Gældende ret om sletning af udtalelser, meddelelser, billeder mv., behandles grundet nærværende afhandlings fokus ikke nærmere. De eventuelle civile spørgsmål, som måtte opstå som konsekvens af, at en privatperson har været udsat for identitetsmisbrug, behandles ej heller nærmere.

1.4 Metode og kilder

1.4.1 Den retsdogmatiske metode

I nærværende afhandling anvendes den retsdogmatiske metode, hvor gældende ret (de lege lata) beskrives og analyseres. Metoden anvendes til at fastlægge retstilstanden på det i afhandlingen afgrænsede område. Den gældende retstilstand udledes gennem analyse og systematisering af

⁸ Europa-Parlamentets og Rådets forordning 2016/679

udvalgte retskilder, som relaterer sig til afhandlingens område.⁹ De udvalgte retskilder inddrages i afhandlingen efter nedenstående retskildemæssige overvejelser.

1.4.1.1 Love og forarbejder

Straffeloven inddrages som den primære retskilde i undersøgelsen af det afgrænsede område, og denne har forrang for de øvrige retskilder.¹⁰ Som et bidrag til fortolkning af loven, inddrages også lovforarbejder, herunder særligt bemærkningerne til lovforslag nr. L 103.¹¹ Straffelovens § 264 e er en nyindsat straffebestemmelse, hvorfor navnlig bemærkningerne til lovforslaget må indgå med særlig vægt i fortolkningen.¹² Det bemærkes, at lovforarbejder ikke er en selvstændig retskilde, omend de kan have betydning for lovens fortolkning, idet love er demokratisk legitimerede, og det kan derfor være relevant at søge lovgivers mening med lovens tilblivelse.¹³ Domstolene er således ikke bundet af lovens forarbejder, men disse kan inddrages som led i lovfortolkning.¹⁴

1.4.1.2 Retspraksis

I afhandlingen inddrages udvalgt retspraksis, som bidrager til illustration af eventuelle ligheder og forskelle mellem straffelovens § 264 e og andre regler, og dermed tillige bidrager til nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e. Den udvalgte retspraksis er udfundet gennem Karnovs domsdatabase¹⁵ og anklagemyndighedens vidensbase¹⁶, og er primært af nyere dato. Det må hertil bemærkes, at rangfølgen mellem Højesteret, landsretterne og byretterne bevirker, at domme fra en højere instans har større retskildemæssig værdi.¹⁷

⁹ Munk-Hansen, Retsvidenskabsteori, 2018, s. 204f

¹⁰ Evald, At tænke juridisk, 2011, s. 21

¹¹ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021

¹² Munk-Hansen, Retsvidenskabsteori, 2018, s. 261

¹³ *Ibid* s. 259 og 261

¹⁴ Wegener, Juridisk metode, 2000, s. 88

¹⁵ Karnov.dk

¹⁶ Anklagemyndigheden.dk

¹⁷ Evald, At tænke juridisk, 2011, s. 48

1.4.1.3 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

I afhandlingen inddrages EMRK, idet konventionen indeholder menneskerettigheder, som relaterer sig til afhandlingens område. Danmark ratificerede EMRK i 1953, og ved lov den 1. juli 1992 blev konventionen inkorporeret, og dermed gjort til en del af dansk ret. Pligten til at sikre opfyldelse af konventionens bestemmelser gælder både for regeringen, Folketing, forvaltning og domstolene.¹⁸ Danske domstole skal som udgangspunkt fortolke dansk ret i lyset af EMRK og desuden give EMRK, herunder også praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), forrang i tilfælde af modstridende dansk almindelig lovgivning.¹⁹

Særligt relevante rettigheder for afhandlingen er legalitetsprincippet i EMRK art. 7, retten til privatliv i EMRK art. 8 samt retten til ytringsfrihed i EMRK art. 10, hvorfor alene disse inddrages. Af hensyn til afhandlingens omfang, behandles imidlertid alene EMRK art. 7 i detaljeret grad. For nærmere undersøgelse af indholdet i legalitetsprincippet i EMRK art. 7, inddrages tillige praksis fra EMD, som fortolker og udfylder de bredt formulerede rettigheder i konventionen.²⁰ EMD anvender dynamisk fortolkning, som sikrer at konventionen følger den teknologiske, sociale og moralske samfundsudvikling.²¹

1.4.1.4 EU-ret

Beskyttelse af personoplysninger udspringer af EU-retten²², der med Databeskyttelsesforordningen af 25. maj 2018, harmoniserer medlemslandenes databeskyttelse. Databeskyttelsesforordningen er almengyldig og bindende i alle medlemsstater, hvorfor de databeskyttelsesretlige regler tillige regulerer nærværende område, og vil inddrages i relevant omfang.²³

¹⁸ Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2017, s. 35f

¹⁹ Rytter, Individets grundlæggende rettigheder, 2018, s. 36

²⁰ *Ibid*, s. 80

²¹ *Ibid* s. 84

²² Beskyttelse af personoplysninger er en grundlæggende rettighed efter EU Charter om Grundlæggende Rettigheder, som imidlertid ikke inddrages, idet Danmark grundet retsforbeholdet, som udgangspunkt ikke er forpligtet af EU's strafferetlige samarbejde

²³ Blume, Databeskyttelsesret, 2018, s. 13f

1.4.1.5 Litteratur

Som supplerende fortolkningsbidrag anvendes juridisk litteratur. Denne inddrages under hensyntagen til, at juridisk litteratur traditionelt ikke betragtes som en retskilde.²⁴ Idet undersøgelsen i afhandlingen vedrører en nyindsat bestemmelse i straffeloven, anvendes litteraturen i det omfang, den kan understøtte og bidrage med fortolkning og forståelse af gældende ret på området.

1.4.2 Komparativ metode

I afhandlingen undersøges en ny straffebestemmelse om identitetsmisbrug, hvorfor det findes formålstjenligt at anvende den komparative metode for nærmere indsigt i anvendelsen af Norges straffebestemmelse om identitetsmisbrug. Metoden baseres på en formodning om at lande med beslægtet økonomi og strukturer, ofte vil løse retlige problemer på samme måde.²⁵ Danmark og Norge hører begge under den nordiske retsfamilie, hvori der på en række områder er skabt en ensartet ret, hvorfor netop Norges kriminalisering af identitetsmisbrug findes relevant i nærværende sammenhæng.²⁶

Den komparative metode anvendes til at beskrive og analysere den norske straffebestemmelse om "identitetskrenkelse", som sammenholdes med den nye danske bestemmelse om identitetsmisbrug. Gennem sammenligning af retsregler- og principper, som tjener samme funktion, kan ligheder og forskelle påvises. Norsk ret kan bruges i flere henseender, herunder både som led i retspolitisk argumentation (*de lege ferenda*) samt som underbygning af gældende ret (*de lege lata*), dog med bevidsthed om, at dansk ret ikke er bundet af denne fremmede ret.²⁷

1.4.3 Retspolitisk metode

I afhandlingen fremsættes afslutningsvist nogle retspolitiske overvejelser på baggrund af undersøgelsen af gældende ret. I det afsluttende kapitel om retspolitiske overvejelser anvendes dermed den retspolitiske metode. Retsdogmatikken og retspolitikken kan tydeligt adskilles, men er samtidig nært forbundne, blandt andet fordi domstolene skaber ret på baggrund af de retspolitiske

²⁴ Munk-Hansen, Retsvidenskabsteori, 2018, s. 372

²⁵ Evald, Juridisk teori, metode og videnskab 2016, s. 178

²⁶ *Ibid*, s. 186f

²⁷ *Ibid*, s.183

anbefalinger, og fordi at kritik inden for et givent område, kan medføre forslag til ændringer af gældende ret.²⁸

1.5 Afhandlingens struktur

I afhandlingen undersøges anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e om identitetsmisbrug.

I kapitel 2 introduceres nogle regelsæt og grundlæggende hensyn, der relaterer sig til det undersøgte område. I kapitel 3 behandles og analyseres lovforslag nr. L 103 til straffelovens § 264 e, navnlig ved en nærmere gennemgang af bestemmelsens ordlyd. Dernæst undersøges anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e nærmere, ved at sammenholde bestemmelsen med andre udvalgte regler og retspraksis knyttet hertil. Kapitlet afrundes med en konklusion på gældende ret. Kapitlet giver anledning til en nærmere undersøgelse af straffelovens § 264 e i lyset af det strafferetlige legalitetsprincip, som foretages i kapitel 4. I kapitel 5 sammenholdes straffelovens § 264 e med den norske straffebestemmelse om identitetsmisbrug. Afslutningsvis fremsættes i kapitel 6 nogle retspolitiske overvejelser, som ovennævnte kapitler har givet anledning til.

²⁸ Evald, Juridisk teori, metode og videnskab 2016, s. 155

Kapitel 2

2.1 Den retlige ramme

Det afgrænsede område, som undersøges i nærværende afhandling, relaterer sig til beskyttelsen af individets privatliv og de dertil knyttede regelsæt og grundlæggende hensyn, reguleret i nationale, EU-retlige og internationale regler. Det vurderes formålstjenligt at introducere de bagvedliggende hensyn og afvejsninger, som præger gældende ret på området, idet en sådan introduktion kan bidrage til forståelse for retsområdet som helhed.

2.1.1 National regulering

Grundloven indeholder ikke en generel bestemmelse om individets ret til beskyttelse af privatlivet. Der værnes dog i et vist omfang om privatlivet i grundlovens § 72, hvorefter individets hjem og kommunikation beskyttes mod indgreb fra staten. Den sparsomme regulering i grundloven indebærer imidlertid ikke, at privatlivsbeskyttelse må anses som uvæsentlig i det danske samfund. Den nærmere og mere detaljerede beskyttelse af privatlivet må findes i anden regulering.

Privatlivet beskyttes blandt andet i nogle af straffelovens bestemmelser, særligt i kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser. Tilstedeværelsen af disse bestemmelser indikerer, at den kriminaliserede adfærd på området, som udgangspunkt ikke accepteres af samfundet. Bestemmelserne må tillige indikere, at privatlivets fred anerkendes som et beskyttelsesværdigt hensyn.²⁹ Imidlertid medfører straffelovens § 275 om privat påtale, at det i et vist omfang er overladt til individet selv at vurdere, hvorvidt en privatlivskrænkelse omfattet af straffelovens kapitel 27 skal retsforfølges.

2.1.2 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

I international sammenhæng er privatlivet blandt andet beskyttet af EMRK art. 8, hvorefter enhver borger har "*ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance*". Det primære formål med EMRK art. 8 er at beskytte borgere mod uberettigede indgreb i privatlivet fra offentlige myndigheder. I beskyttelsen indgår tillige en positiv forpligtelse for staten til at træffe nødvendige foranstaltninger, for at sikre individets ret til privatliv, også i forholdet mellem private. Det er overladt

²⁹ Blume, Ret, privatliv og teknologi, 2018, s. 28

til staten selv at afgøre, hvilke foranstaltninger, der skal anvendes til opfyldelse heraf, herunder eksempelvis strafferetlig lovgivning.³⁰ Privatlivsbeskyttelsen i EMRK art. 8 er dermed mere vidtgående end grundlovens § 72, der alene beskytter mod indgreb fra staten.

Beskyttelsen af privatlivet i EMRK art. 8 omfatter blandt andet beskyttelse af personoplysninger, idet sådanne kan bruges og udbredes på måder, som krænker individets privatliv.³¹ Retten til privatliv omfatter tillige retten til beskyttelse af ære eller omdømme, herunder beskyttelse af oplysninger om rent private forhold.³² Denne beskyttelse kan også omfatte retten til beskyttelse af eget billede eller image, samt beskyttelse mod misbrug eller videregivelse og offentliggørelse af billeder.³³ Som konsekvens af den teknologiske udvikling, bliver privatlivet mere eksponeret for krænkelser, hvormed statens ansvar for beskyttelse af privatlivet tilsvarende forøges.³⁴ EMRK art. 8 rummer således mange former for privatlivsbeskyttelse, hvormed den nationale beskyttelse af privatlivet i høj grad styrkes heraf.

Retten til privatliv er endvidere tæt knyttet til retten til ytringsfrihed efter EMRK art. 10. En person kan eksempelvis ved udnyttelse af retten til ytringsfrihed, fremsætte udtalelser, som krænker en anden persons ære, og dermed berører denne persons ret til privatliv.³⁵ Rettighedernes sammenhæng medfører, at beskyttelsen af privatlivets fred efter EMRK art. 8, blandt andet må afvejes over for retten til ytringsfrihed. EMRK art. 10 beskytter individet mod offentlige myndigheders indgreb i ytringsfriheden. Retten til ytringsfrihed omfatter *“meningsfrihed og frihed til at modtage eller meddele oplysninger eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til landegrænser.”* National straffelovgivning må derfor som udgangspunkt ikke kriminalisere handlinger, som af hensyn til ytringsfriheden, ikke må straffes.³⁶ Særligt bestemmelserne i straffelovens kapitel 27 er relateret til retten til ytringsfrihed, hvorfor disse tillige må fortolkes og afvejes i lyset heraf.

³⁰ Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2017, s. 796ff

³¹ Rytter, Individets grundlæggende rettigheder, 2018, s. 209

³² Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2017, s. 782

³³ *Ibid*, s. 775f

³⁴ Blume, Ret, privatliv og teknologi, 2018, s. 80

³⁵ Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2017, s. 785

³⁶ Imidlertid indeholder EMRK art. 10, stk. 2 nærmere betingelser for berettigede indgreb i ytringsfriheden

2.1.3 Databeskyttelsesregler

Privatlivets fred er, udover ovennævnte, tillige reguleret af databeskyttelsesreglerne. Databeskyttelsesreglerne tager sit udgangspunkt i Databeskyttelsesforordningen, hvis formål er at beskytte fysiske personers grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, navnlig deres ret til beskyttelse af personoplysninger, jf. art 1, stk. 2. Forordningen suppleres og uddybes af databeskyttelsesloven³⁷, jf. databeskyttelseslovens § 1.

De databeskyttelsesretlige regler relaterer sig til personoplysninger, som dermed er reglerens beskyttelsesobjekt, til trods for, at det er det enkelte individ, som nyder godt af beskyttelsen.³⁸ Beskyttelsen gælder både i forholdet mellem privatpersoner og stat, privatpersoner og virksomheder samt privatpersoner indbyrdes.³⁹ Dermed har databeskyttelsesreglerne også en central rolle i beskyttelsen af privatlivet. Nærmere herom behandles i afsnit 3.4.6.

³⁷ L 2018-05-23 nr. 502

³⁸ Blume, Ret, privatliv og teknologi, 2018, s. 34

³⁹ Blume, Databeskyttelsesret, 2018, s. 13f

Kapitel 3

3.1 Lovforslag nr. L 103 Forslag til Lov om ændring af straffeloven

Den 15. december 2021 fremsatte Justitsministeren lovforslag nr. L 103 med titlen ”*Forslag til Lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af identitetsmisbrug)*”. Lovforslaget blev fremsat som følge af den øgede digitalisering af samfundet, og den øgede risiko for identitetsmisbrug som følge heraf. Udbredelsen af sociale medier har medført, at det i højere grad er muligt at misbruge andre personers navne, billeder og lignende. I de indledende bemærkninger til lovforslaget fremhæves særligt identitetsmisbrug, som ikke sker med økonomisk vinding for øje, men som ganske vist kan opleves krænkende for den, hvis identitet bliver misbrugt.⁴⁰ I lovforslaget anføres som eksempel herpå situationer, hvor der oprettes en profil på sociale medier, under udgivelse af at være en anden person.⁴¹ Det fremhæves endvidere i lovforslaget, at politiet i stigende grad oplever sager, hvor der oprettes datingprofiler og lignende med andre personers oplysninger, hvorved disse kontaktes af andre personer, som eksempelvis ønsker seksuelle ydelser.⁴² I lovforslaget refereres til en sådan situation, som beskrevet i Danmarks Radios dokumentarserie fra februar 2021, hvor en person havde oprettet en falsk profil på datingplatformen Tinder, og brugt en anden persons billeder i et andet navn, for derigennem at tage kontakt til adskillige personer i en længere årrække. Der blev i den forbindelse ikke begået bedrageri eller andre lovovertrædelser, hvorfor handlingen ikke var strafbar.⁴³

Identitetsmisbrug var på tidspunktet for lovforslagets fremsættelse ikke særskilt kriminaliseret i dansk ret, hvorfor det blev foreslået, at der i straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser, skulle indsættes en ny § 264 e, der kriminaliserer identitetsmisbrug, både fysisk og digitalt.⁴⁴ Det blev endvidere foreslået, at der i straffelovens § 271, stk. 1 tilføjes, at det ved dom for overtrædelse af straffelovens § 264 e kan bestemmes, at oplysninger, herunder udtalelser, meddelelser, billeder mv., skal slettes hvis muligt. Lovforslaget indebar endeligt, at der tilføjes en henvisning til § 264 e i straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1 om betinget offentlig påtale.

⁴⁰ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 3, pkt. 1

⁴¹ *Ibid*, s. 4, pkt. 2.1.2

⁴² *Ibid*, s. 5, pkt. 2.1.5

⁴³ *Ibid*, s. 5, pkt. 2.1.2

⁴⁴ *Ibid*, s. 3, pkt. 1

Lovforslaget blev vedtaget den 3. marts 2022 med ikrafttræden den 1. april 2022. Den nye bestemmelse er affattet som følgende:

“§ 264 e. For identitetsmisbrug straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder den, der uberettiget
1) anvender oplysninger om en anden person, herunder cpr.nr., navn og billeder, til på utilbørlig vis at udgive sig for at være denne person eller
2) videregiver materiale, hvor der er gjort brug af oplysninger om en anden person, herunder cpr.nr., navn og billeder, til på utilbørlig vis at manipulere denne persons fremtræden”.

3.2 Overordnet om straffelovens § 264 e

Straffelovens § 264 e placeres efter § 264 d i kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser. Flere af bestemmelserne i kapitlet vedrører krænkelse af privatlivets fred, hvorfor det ikke er overraskende, at straffelovens § 264 e får den placering, som den gør. Navnlig den teknologiske udvikling har gjort flere af bestemmelserne i kapitel 27 mere praktisk relevante, ikke mindst efter de sociale mediers voksende betydning i samfundet. Efter reglerne i straffelovens kapitel 27 er det blandt andet strafbart at skaffe sig adgang til andres it-systemer, at bryde andres ret til kommunikationshemmelighed og at foretage aflytning af andres samtaler, jf. straffelovens § 263. Det er endvidere strafbart at videreudnytte og videregive oplysninger vedrørende private forhold, jf. straffelovens §§ 264 c og 264 d.

Med den nye bestemmelse i straffelovens § 264 e, kriminaliseres identitetsmisbrug som en selvstændig forbrydelse, selvom der ikke i forlængelse heraf, begås en anden strafbar handling. Bestemmelsen indebærer ikke et krav om, at identitetsmisbruget skal være foregået med et bestemt formål, eksempelvis et formål om skade på en anden persons omdømme eller økonomisk vinding.⁴⁵ Handlinger med sådanne formål, vil efter omstændighederne allerede være strafbare efter straffelovens øvrige bestemmelser, idet nogle af disse i forvejen kriminaliserer misbrug af en andens identitet.⁴⁶

⁴⁵ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 5, pkt. 2.1.3

⁴⁶ *Ibid*, s. 3, pkt. 2.1.1

Straffelovens § 264 e omfatter identitetsmisbrug i både den fysiske og digitale verden, omend behovet for den nye bestemmelse navnlig begrundes i den stigende digitalisering. I lovforslaget anføres, at behovet for den øgede regulering særligt gælder i relation til sociale medier og datingplatforme, idet identitetsmisbrug i høj grad er et internetbaseret fænomen.⁴⁷ Det må på baggrund heraf være tilsigtet, at bestemmelsens anvendelse primært vedrører digitalt identitetsmisbrug. Dette underbygges ligeledes af, at de i lovforslaget nævnte eksempler på situationer, der hidtil ikke har været reguleret af straffeloven, og som kriminaliseres af den nye § 264 e, navnlig er situationer, der udspiller sig på de sociale medier.

Strafansvaret efter straffelovens § 264 e betinges af, at gerningspersonen har den fornødne tilregnelser. Efter straffelovens § 264 e, nr. 1 kræves forsæt til uberettiget at anvende oplysninger med henblik på, at udgive sig for at være en anden person. Efter straffelovens § 264 e, nr. 2 kræves forsæt til manipulation af en anden persons fremtræden, samt til uberettiget at videregive materialet. Det bemærkes, at juridiske personer kan pålægges strafansvar for overtrædelse af straffelovens § 264 e, efter reglerne i straffelovens kapitel 5.⁴⁸

Strafferammen for straffelovens § 264 e er bøde eller fængsel indtil 6 måneder. I førstegangstilfælde straffes som udgangspunkt med bøde på 10.000 kr. Strafferammen er i overvejende grad tilsvarende strafferammen for en række sammenlignelige forbrydelser i straffelovens kapitel 27.⁴⁹ Identitetsmisbrug vil endvidere kunne udgøre en overtrædelse af databeskyttelsesreglerne, hvorfor udmåling af straf for overtrædelse af straffelovens § 264 e, i det omfang forholdet falder inden for databeskyttelsesreglernes anvendelsesområde, skal ske under iagttagelse af strafniveauet for overtrædelser af databeskyttelsesreglerne. Domstolene skal fortsat fastsætte straffen efter en konkret vurdering, og strafniveauet vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, såfremt der foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffastsættelse i straffelovens kapitel 10.⁵⁰ Det anføres endvidere i lovforslaget, at grovheden af identitetsmisbrug vil kunne variere, og at groft identitetsmisbrug blandt andet vil foreligge, når der er tale om længerevarende, systematiske og gentagne tilfælde. I vurderingen af grovheden lægges blandt andet vægt på, om det er særligt krænkende for forurettede, og hvad den potentielle skadevirkning må

⁴⁷ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 5, pkt. 2.1.3

⁴⁸ *Ibid*, specielle bemærkninger, s. 10-12

⁴⁹ *Ibid*, s. 5, pkt. 2.1.3

⁵⁰ *Ibid*, s. 6 pkt. 2.1.3

forventes at være for den forurettede, herunder om misbruget sker på flere sociale medier, og om der er taget kontakt til forurettedes nære relationer. Grove tilfælde kan sanktioneres med fængselsstraf.⁵¹

Gerningspersonens handling kan efter omstændighederne opfylde gerningsindholdet i flere bestemmelser på samme tid. I lovforslaget anføres, at såfremt gerningspersonen begår flere lovovertrædelser end blot overtrædelse af straffelovens § 264 e, fastsættes én fælles straf inden for den foreskrevne strafferamme, eller den strengeste strafferamme, såfremt flere kommer i betragtning, jf. straffelovens § 88, stk. 1. Fra lovgivers side ønskes således straf i sammenstød i tilfælde, hvor handlingen opfylder gerningsindholdet i flere straffebestemmelser, for eksempel hvor straffelovens § 264 e overtrædes før, samtidig med eller efter en overtrædelse af straffelovens §§ 171, 263, 264 d, 267, 276, 279 og 279 a.⁵²

Straffelovens § 264 e er undergivet privat påtale, dog således at offentlig påtale kan ske, når forurettede anmoder herom, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. Disse påtaleregler gælder tilsvarende for størstedelen af de øvrige bestemmelser i straffelovens kapitel 27 om freds- og ærekrænkelser. Reglerne om betinget offentlig påtale gældende for kapitel 27 er et udtryk for, at freds- og ærekrænkelser ikke anses som værende så tilstrækkeligt alvorlige forbrydelser, at samfundet ser et behov for strafforfølgelse, medmindre den forurettede selv ønsker det. Forbrydelserne placerer sig overordnet på grænsen mellem det strafbare og det naturligt forekommende, og vedrører som regel mere private anliggender. Dette afspejles også i, at forurettede selv kan beslutte, hvorvidt påtale skal begæres. Forbrydelser omfattet af straffelovens kapitel 27 omhandler som oftest private oplysninger, og forurettede kan derfor have et ønske om at undgå blotlæggelse af sagens oplysninger i en straffesag.⁵³

3.3 Nærmere om ordlyden af straffelovens § 264 e

I nedenstående undersøges ordlyden af straffelovens § 264 e, herunder definition og udstrækning af de enkelte begreber indeholdt i bestemmelsens gerningsindhold.

⁵¹ *Ibid*, specielle bemærkninger, s. 10-12

⁵² L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 11-12

⁵³ Christensen, Det strafferetlige samtykke, 2008, s. 191f

3.3.1 Uberettiget

Straffelovens § 264 e fastslår først og fremmest, at handlinger omfattet af bestemmelsens nr. 1 eller nr. 2, skal være "uberettiget". Af lovforslaget fremgår herom, at et forhold ikke vil være strafbart, såfremt der foreligger samtykke.⁵⁴ Herudover indeholder lovforslaget sparsomme oplysninger om, hvad begrebet "uberettiget" har af betydning for afgrænsningen af det strafbare område. Nærmere begrebsafklaring må således ske ved undersøgelse af den øvrige generelle strafferetlige forståelse af begrebet.

Hovedparten af bestemmelserne i straffelovens kapitel 27 er formuleret bredt, og fælles for dem er, at begrebet "uberettiget" indgår i ordlyden. Ved indsættelsen af forbeholdsordet "uberettiget", indskrænkes strafansvaret. Betingelsen om, at en given handling skal være uberettiget indebærer, at domstolene kan undgå at straffe i situationer, hvor handlingen umiddelbart synes at falde ind under ordlyden, men alligevel er atypisk, og derfor bør holdes uden for det strafbare område. Som følge af den brede formulering, kan domstolene fortolke bestemmelserne i kapitlet ud fra den til enhver tid herskende opfattelse af, hvordan privatliv bør beskyttes.⁵⁵ I vurderingen kan også inddrages en afvejning af hensynet til privatlivets fred, over for hensynet til ytringsfriheden efter EMRK art. 10, idet en handling efter omstændighederne kan være berettiget som følge heraf.⁵⁶ Hvorvidt en handling er uberettiget, må dermed bero på en helhedsvurdering.

Forbeholdsordet "uberettiget" i straffelovens kapitel 27 medfører tillige, at et samtykke som oftest vil gøre handlingen berettiget, og dermed tillægges diskulperende virkning. Samtykkets diskulperende virkning kan formentlig også begrundes i kravet om betinget offentlig påtale, som gør sig gældende for størstedelen af bestemmelserne i kapitlet. Dels fordi der ofte er tale om mindre forbrydelser, og dels fordi mange af handlingerne omfattet af bestemmelserne, er almindeligt forekommende. Samtykkets diskulperende virkning bliver derved mindre betænkeligt.⁵⁷ I de specielle bemærkninger til lovforslag nr. L 103 anføres som nævnt i overensstemmelse hermed, at kravet om, at anvendelsen af oplysningerne efter straffelovens § 264 e skal være uberettiget indebærer, at

⁵⁴ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

⁵⁵ Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser, 2017, s. 48

⁵⁶ Jakobsen, Internetretten, 2017, s. 653f

⁵⁷ Christensen, Det strafferetlige samtykke, 2008, s. 186

forholdet ikke vil være strafbart, såfremt den person, som oplysningerne vedrører, har givet samtykke hertil.⁵⁸

3.3.2 Oplysninger

For straffelovens § 264 e, nr. 1 og nr. 2 gælder, at gerningen skal vedrøre “oplysninger, om en anden person, herunder cpr.nr., navn og billeder”. Begrebet ”oplysninger” skal ifølge lovforslaget forstås bredt, og de oplistede oplysninger i bestemmelsen er ikke-udtømmende eksempler, jf. ordvalget “herunder”. I lovforslaget anføres yderligere eksempler på oplysninger såsom telefonnummer, privatadresse og underskrift.⁵⁹ Det bemærkes, at identiteten ikke nødvendigvis skal være fuldstændig sammenfaldende med en anden persons identitet, idet der også kan være tilfælde, hvor oplysningerne sammensættes, eksempelvis hvor en persons billede anvendes under et andet navn.⁶⁰ Dog forekommer det uklart, hvor mange eller hvor konkrete oplysninger der skal anvendes, før der kan være tale om identitetsmisbrug. Det må den forbindelse antages, at oplysningerne skal kunne henføres til en bestemt person. Det følger af lovforslaget, at bestemmelsen omfatter situationer, hvor der for eksempel udelukkende anvendes en anden persons billede på en falsk profil, hvorved profilen er at forveksle med personen på billedet. Det må således være tilstrækkeligt, at blot én oplysning om en anden person anvendes, eksempelvis billede eller navn. Særligt ved almindelige navne, som tilhører en stor del af befolkningen, vil der imidlertid kunne rejses spørgsmål om, hvorvidt anvendelsen af det blotte navn kan udgøre identitetsmisbrug i bestemmelsens forstand. Kan oplysningerne ikke henføres til identificerbare personer, eller er navnet for almindeligt kendt, må det formodes at krænkelsen bliver for lidt mærkbar og uhåndgribelig. Disse tilfælde må dermed antages at falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde. Spørgsmålet bliver herefter, hvornår de anvendte oplysninger er tilstrækkelige til at identificere en anden person. Der kan skæves til databeskyttelsesforordningen, hvor det i art. 4 fremgår, at der ved en identificerbar person i forordningens forstand, forstås en person, der direkte eller indirekte kan identificeres, navnlig ved en indikator som for eksempel et eller flere elementer, der er særlige for personens fysiske, fysiologiske, genetiske eller sociale identitet. Det er dog fortsat uklart, hvornår der kan ske identifikation, herunder hvem der skal kunne identificere den pågældende. Lovforslag nr. L 103 ses ikke at have taget nærmere stilling hertil, hvorfor dette må bero på en konkret vurdering.

⁵⁸ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

⁵⁹ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

⁶⁰ *Ibid*, s. 10

3.3.3 Utilbørlig

Det følger af straffelovens § 264 e, nr. 1 og nr. 2, at henholdsvis udgivelsen for at være en anden person, og manipulation af en anden persons fremtræden, skal være på “utilbørlig vis”. Betingelsen indebærer, at der kan forekomme tilfælde, hvor det ikke vil være strafbart at anvende en anden persons oplysninger til at udgive sig for at være denne person efter nr. 1, eller manipulere denne persons fremtræden efter nr. 2.⁶¹ Som eksempler på tilfælde, der kan falde uden for det strafbare område, nævnes i lovforslaget tilfælde, hvor oplysningerne bruges i rent private sammenhænge, i forbindelse med parodier og satire eller i anden kulturel eller kunstnerisk sammenhæng, og hvor handlingen efter omstændigheder ikke opfylder kravet om utilbørlighed. I lovforslaget forudsættes i den forbindelse, at der er videre adgang til brug af kendte personers oplysninger. Eksemplerne i lovforslaget er ikke udtømmende, og der skal i hvert enkelt tilfælde foretages en konkret vurdering af, om udgivelsen for at være en anden person, eller manipulation af dennes fremtræden er utilbørlig, blandt andet under hensyntagen til ytringsfriheden. Det fastslås endvidere, at det ikke anses som utilbørligt, når politiet foretager efterforskning ved brug af falske identiteter, for eksempel ved at gøre brug af en profil på et socialt medie.⁶² Lovforslaget bidrager imidlertid ikke med yderligere, fyldestgørende begrebsafklaring, omend det må konstateres, at forbeholdsordet “utilbørlig” fastsætter en nedre grænse for bestemmelsens anvendelsesområde.

Begrebet “utilbørlig” anses generelt i strafferetten som værende et moralsk udtryk, samt en retlig standard, der beskriver lovmæssigt anstødelige forhold, men ikke isoleret betegner en handling, der bør straffes. Begrebet fremhæver således alene et vurderingstema over for domstolene.⁶³ Begrebet ses alene anvendt i få andre straffebestemmelser, blandt andet i straffelovens § 262 a, stk. 1, nr. 5, som omhandler menneskehandel ved anden utilbørlig fremgangsmåde end de i bestemmelsen øvrigt oplyste. I forarbejderne til straffelovens § 262 a anføres om utilbørlighedskravet, at det *”[...] vil være en konkret vurdering, hvorvidt dette er tilfældet, men det forudsættes, at der er handlet i strid med redelig handlemåde.”*⁶⁴ Begrebet anvendes endvidere i straffelovens nyere § 243 om psykisk vold, hvorefter der kan straffes for *“anden krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden [...]”*⁶⁵ Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår, at utilbørligt styrende adfærd *“omfatter*

⁶¹ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10-11

⁶² L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

⁶³ Langsted, Strafferettens almindelige del, 2017, s. 96

⁶⁴ L 118, Lovforslag som fremsat den 26. februar 2002, specielle bemærkninger til nr. 11 (§ 262 a)

⁶⁵ L 139, Lovforslag som fremsat den 9. januar 2019, s. 11

styrende adfærd, som ikke er en naturlig del af parternes relation.”⁶⁶ Det anføres endvidere, at “*meget grove krænkelser kun sjældent vil kunne opfattes som en naturlig del af parters relation.*”⁶⁷ I fravær af nærmere definition af begrebet, må disse sparsomme bidrag til begrebsafklaring, kunne anvendes som fortolkningsbidrag til forståelsen af indholdet af “utilbørlig” i straffelovens § 264 e. Der må således være tale om en form for retsstridighedsbetragtninger, hvor nogle handlinger er så naturlige og redelige, at de falder uden for bestemmelsens anvendelsesområde, til trods for, at de opfylder de øvrige betingelser i gerningsindholdet. I vurderingen heraf, må straffebestemmelsens beskyttelsesinteresse formentligt også inddrages. Straffelovens § 264 e værner om privatlivet, hvorfor en manglende krænkelse heraf må medføre, at der næppe er tale om en retsstridig handling, som opfylder kravet om utilbørlighed.⁶⁸

Hvorvidt en handling er utilbørlig, må dermed bero på en konkret vurdering med udgangspunkt i almindelige retsstridighedsbetragtninger, hvori må indgå, hvorvidt handlingen er så atypisk, at den ikke bør omfattes af det strafbare område. Yderligere må en afvejning af hensynet til ytringsfriheden efter EMRK art. 10 indgå. Som anført, forudsættes i lovforslaget at visse tilfælde, hvor der gøres brug af oplysninger i forbindelse med satire, parodier eller i anden kulturel eller kunstnerisk sammenhæng, efter omstændighederne kan holdes uden for det strafbare område, jf. begrebet “utilbørlig”. Særligt i forbindelse hermed, må hensynet til ytringsfriheden inddrages, idet både indholdet i kunstneriske ideer og informationer samt formidlingsform beskyttes af denne menneskeret.⁶⁹

3.3.4 Videregivelse efter nr. 2

Straffelovens § 264 e, nr. 2 vedrører videregivelse af manipuleret materiale, hvor der er gjort brug af oplysninger om en anden person. I lovforslaget defineres videregivelse som tilfælde, hvor materialet videregives til andre, eller gøres offentligt tilgængeligt.⁷⁰ Grundet den tætte placering på straffelovens § 264 d om uberettiget videregivelse af oplysninger vedrørende en andens private forhold, må begrebet antageligt være tilsvarende videregivelsesbegrebet heri, hvorved videregivelse ikke omfatter den blotte forevisning af et billede.⁷¹ På baggrund af den teknologiske udvikling opstår imidlertid

⁶⁶ L 139, Lovforslag som fremsat den 9. januar 2019, s. 11

⁶⁷ L 139, Lovforslag som fremsat den 9. januar 2019, s. 11

⁶⁸ Baumbach, Strafferettens almindelige del 2020, s. 111

⁶⁹ Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 2017, s. 1067

⁷⁰ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 11

⁷¹ Vestergaard, Forbrydelser og andre strafbare forhold, 2018, s. 291

flere uklarheder om, hvornår materiale er gjort offentligt tilgængeligt eller videregivet til andre. Som udgangspunkt må de samme strafferetlige overvejelser gøre sig gældende, hvad end forbrydelsen er begået digitalt eller fysisk. Alligevel skaber den digitale verden på internettet en række yderligere overvejelser, eksempelvis hvornår rum på sociale medier anses for frit tilgængelige.⁷² Der findes for eksempel flere former for virtuelle rum på internettet, herunder rum, hvor kun få har adgang eller begrænset adgang til. Hvorvidt der er tale om offentlig tilgængeliggørelse eller videregivelse, må således bero på en konkret vurdering, under hensyntagen til nutidens digitale samfund.

3.3.5 Manipulation efter nr. 2

Strafansvar efter straffelovens § 264 e, nr. 2, betinges blandt andet af, at der er gjort brug af oplysninger om en anden person til at manipulere dennes fremtræden. I lovforslaget anføres herom, at materialet skal påvirkes eller ændres, således den pågældende persons ageren, udseende, udtalelser mv. kommer til at fremstå på en ikke retvisende måde. Hertil nævnes eksempler som såkaldte deep-fakes, hvor lyd og billede manipuleres, så en person gør eller siger noget, som personen ikke har gjort i virkeligheden. Endvidere nævnes tilfælde, hvor forurettedes ansigt er klippet ind i pornografisk materiale eller video med lyd, hvor forurettede siger noget, som vedkommende ikke har sagt i virkeligheden.⁷³

Henset til de mange teknologiske muligheder for redigering mv., kan mange mulige former for manipulation tænkes at forekomme. Det kan formentlig spænde fra en mild retouchering af ansigtstræk, til den komplette ændring af udseende, lyd mv. Som anført, skal den pågældende person som følge af manipulationen, fremstå på en ikke retvisende måde. Det må antages, at selv den milde retouchering, som eksempelvis en ændring af øjenfarve, kan medføre at en persons fremtræden må betragtes som ikke retvisende. Det er tvivlsomt, hvorvidt sådanne beskedne manipulationer er tilsigtet omfattet af straffelovens § 264 e, nr. 2. De nærmere grænser for manipulation omfattet af bestemmelsen er vanskelige at definere, og det må bero på en konkret vurdering, særligt i lyset af kravet om utilbørlighed. Utilbørlighedskravet kan være afgørende i tilfælde, hvor der er tale om åbenlys manipulation af materialet, for eksempel hvor materialet i sin helhed fremstår urealistisk. Det er tvivlsomt og næppe tilsigtet, at åbenlys manipulation er en del af det strafbare område, særligt fordi

⁷² Jakobsen, Internetretten, 2017, s. 652

⁷³ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 11

en sådan manipulation efter omstændighederne må kunne betragtes som satirisk, kunstnerisk eller lignende.

3.3.6 Afrunding

På baggrund af ovenstående må konstateres, at ordlyden af straffelovens § 264 e, herunder særligt de brede begreber, medfører at anvendelsesområdet for bestemmelsen som udgangspunkt er vidtspændende. Lovforslaget fremkommer alene med sparsomme fortolkningsbidrag, hvorfor ovenstående gennemgang giver anledning til nærmere afgrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde i nedenstående.

3.4 Straffelovens § 264 e sammenholdt med udvalgte regler

Som anført i afsnit 3.2, findes forud for vedtagelsen af straffelovens § 264 e en række bestemmelser, hvis gerningsindhold i en vis udstrækning rummer handlinger, hvor en anden persons identitet i en eller anden form misbruges. I nedenstående undersøges nærmere anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e, ved at sammenholde denne med straffelovens §§ 171, 242, 264 d, 267, 279 og 279 a samt udvalgte dele af databeskyttelsesreglerne. I undersøgelsen tages udgangspunkt i reglernes forskelle og ligheder med inddragelse af eksempler, for nærmere klarlæggelse af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e.

3.4.1 Formueforbrydelser

Straffelovens kapitel 28 kriminaliserer forbrydelser, der er karakteriseret ved handlinger foretaget med berigelseshensigt. I nærværende afsnit behandles straffelovens §§ 279 om bedrageri og 279 a om databedrageri, idet disse bestemmelser kan omfatte adfærd, hvor en anden persons identitet misbruges med henblik på økonomisk vinding.

3.4.1.1 Straffelovens § 279 om bedrageri

Straffelovens § 279 om bedrageri kriminaliserer handlinger, hvor en gerningsperson retsstridigt fremkalder, bestyrker eller udnytter en vildfarelse hos et menneske, og derved bestemmer en anden

til handling eller undladelse, med henblik på at opnå uberettiget økonomisk vinding. Som eksempel på bedrageribestemmelsens anvendelse på området for identitetsmisbrug nævnes i lovforslag nr. L 103 situationer, hvor en person udgiver sig for at være en anden i forbindelse med optagelse af lån eller køb.⁷⁴

I nærværende sammenhæng findes betingelsen om vildfarelse i straffelovens § 279 særligt at relatere sig til identitetsmisbrug, idet brugen af en andens identitet kan fremkalde eller bestyrke denne vildfarelse. Dette ses blandt andet i TfK 2015.96, hvor vildfarelsen bestod i, at gerningspersonen over for forurettede svigagtigt udgav sig for at være gerningspersonens forældre, som ville stå garant for, at nogle lån ville blive tilbagebetalt. Gerningspersonen udgav sig for at være sine forældre via sms-beskeder, telefonopkald og ved udfærdigelse og underskrift af et falsk dokument. Forurettede udbetalte på baggrund heraf et lån, som gerningspersonen havde hverken vilje eller evne til at tilbagebetale, hvorfor gerningspersonen blandt andet blev fundet skyldig i bedrageri, jf. straffelovens § 279. I sagen var der således tale om, at gerningspersonen brugte sine forældres navne til at fremkalde en vildfarelse hos forurettede, som var bestemmende for dennes udbetaling af lånet. Såfremt forurettede ikke var bragt i vildfarelse, eksempelvis fordi han var bekendt med, at kontakten reelt ikke var med gerningspersonens forældre, ville betingelserne for fuldbyrdet bedrageri ikke være opfyldt.

Ovennævnte adfærd kan tillige tænkes omfattet af straffelovens § 264 e, nr. 1, idet begrebet “oplysninger” i bestemmelsen, blandt andet omfatter navn og underskrift.⁷⁵ Dertil kommer, at brugen af gerningspersonens forældres navne i både sms-beskeder, telefonopkald og på et falsk dokument uden samtykke hertil, må anses som værende uberettiget, jf. afsnit 3.3.1 om begrebet “uberettiget”. Endvidere anvendes oplysningerne i et retsforhold, hvilket på baggrund af de i afsnit 3.3.3 nævnte retsstridighedsbetragtninger, kan anses som værende utilbørlig adfærd. Et lignende tilfælde forekommer i TfK 2019.1394, hvor gerningspersonen medunderskrev lånedokumenter med sin hustrus navn, og for dette forhold blev kendt skyldig i bedrageri. På tilsvarende måde, kan straffelovens § 264 e ligeledes tænkes anvendelig på forholdet. I bedragerisituationer, hvor vildfarelsen hos forurettede opstår som følge af, at gerningspersonen udgiver sig for at være en anden person, må det forventes, at straffelovens § 264 e, nr. 1 kan finde anvendelse. Generelt må

⁷⁴ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 3, pkt. 2.1.1

⁷⁵ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

typeeksempler på bedrageri, lignende ovenstående eksempler, i forbindelse med optagelse af lån således også omfattes af straffelovens § 264 e, nr. 1, som også forudsat i lovforslaget.

Anvendelse af straffelovens § 264 e ved bedragerisituationer kan tillige tænkes i tilfælde, hvor gerningspersonen udgiver sig for at være en anden ved køb og salg af varer på internettet, eksempelvis hvor gerningspersonen gennem en falsk profil indgår handler med manglende evne eller vilje til gennemførelse heraf. Bestemmelsernes overlap må også i sådanne situationer være nærliggende, særligt henset til de i lovforslaget anførte eksempler på identitetsmisbrug ved oprettelse af falske profiler.⁷⁶ Ved oprettelse af falske profiler uden hensigt til økonomisk vinding, finder straffelovens § 279 imidlertid ikke anvendelse, grundet kravet om berigelsesforsæt. Herved kan straffelovens § 264 e få et selvstændigt anvendelsesområde ved bedragerilignende forhold, hvor gerningspersonen savner berigelsesforsæt.

På baggrund af ovenstående må formodes, at straffelovens §§ 264 e, nr. 1 og 279 efter omstændighederne kan finde anvendelse på samme forhold. Det må imidlertid bemærkes, at selve anvendelse af en andens oplysninger i forvejen kan være en del af gerningsindholdet i bedrageribestemmelsen, idet anvendelsen typisk vil være årsag til, at en vildfarelse fremkaldes eller bestyrkes, som også var tilfældet i ovenstående. I disse situationer får straffelovens § 264 e, nr. 1 ikke et selvstændigt anvendelsesområde, og kriminaliserer derved ikke handlinger, som ikke i forvejen er strafbare. Samtidig anvendelse af straffelovens § 264 e, nr. 1, hvor betingelserne for bedrageri også er opfyldt, kan imidlertid imødekomme den krænkelse, som kan opleves hos personen, hvis oplysninger anvendes. En forskel på bestemmelserne består dermed i, at straffelovens § 264 e, nr. 1 beskytter den person, der får sin identitet misbrugt. Bedrageribestemmelsen beskytter derimod formuegodet, og forurettede er den, der bestemmes til en handling eller undladelse og dermed påføres tab. Dette kan efter omstændighederne være en anden, end den, hvis oplysninger anvendes. Der kan således være flere forurettede, som ved samme handling beskyttes på hver sin måde efter de to bestemmelser.

En anden forskel består i, at straffelovens § 264 e, nr. 1 kan være den eneste fuldbyrdede forbrydelse i en situation, hvor betingelsen om vildfarelse i bedrageribestemmelsen ikke er opfyldt, idet der modsat bedrageribestemmelsen ikke er et krav om vildfarelse, som fører til en handling eller

⁷⁶ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

undladelse. Det vil sige, at såfremt forurettede i TfK 2019.1394 ikke blev bragt i en vildfarelse eller ikke udbetalte lånet som følge heraf, ville der ikke kunne straffes for fuldbyrdet bedrageri, men handlingen ville til stadighed kunne opfylde gerningsindholdet i straffelovens § 264 e, nr. 1.

Imidlertid kan forekomme tilfælde, hvor handlingen umiddelbart omhandler brugen af anden identitet, men alene omfattes af straffelovens § 279 om bedrageri eller forsøg herpå. Forsøg på bedrageri begået ved, at en gerningsperson udgav sig for at være en anden, var tilfældet i TfK 2008.439, hvor gerningspersonen kontaktede et byggemarked, og i firmanavnet - - - v/Jarl bestilte værktøj, uden vilje til at betale herfor. Imidlertid udleverede byggemarkedet ikke værktøjet, hvorfor gerningspersonen alene blev dømt for forsøg på bedrageri. Gerningspersonen præsenterede sig som tilhørende den pågældende håndværkervirksomhed, og udgav sig således for at være en anden, dog uden anvendelse af oplysninger om en anden *fysisk* person.⁷⁷ Der opstår herefter et spørgsmål om, hvorvidt straffelovens § 264 e kan finde anvendelse, når de anvendte oplysninger vedrører en juridisk person. Som det fremgår af bestemmelsen, skal der være tale om anvendelse af oplysninger om en anden person. I lovforslag nr. L 103 behandles ikke nærmere, hvorvidt der med begrebet “person” må forstås en fysisk og/eller juridisk person. Imidlertid må bestemmelsens placering i straffelovens kapitel 27, samt den manglende benævnelse af juridiske personer som beskyttelsesobjekt indikere, at der med “person” alene må forstås en fysisk person. Endvidere anføres i lovforslaget adskillige eksempler på bestemmelsens anvendelse, hvor oplysninger anvendes til at udgive sig for at være en “fysisk person”. Et eksempel herpå er situationer, hvor en gerningsperson opretter en falsk profil på et socialt medie, ved anvendelse af en anden *fysisk* persons navn og billede.⁷⁸ På baggrund af disse betragtninger formodes det ikke at være tilsigtet, at straffelovens § 264 e kan finde anvendelse, når der anvendes oplysninger om en anden *juridisk* person. Straffelovens § 279 om bedrageri vil således efter omstændighederne omfatte tilfælde, hvor gerningspersonen anvender juridiske personers “identitet”, uden at straffelovens § 264 e finder anvendelse på selv samme.

Afslutningsvis må bemærkes, at straffelovens § 264 e er undergivet privat påtale, dog således at offentlig påtale kan ske efter forurettedes begæring, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. Omvendt er straffelovens § 279 undergivet offentlig påtale. Der kan således forekomme tilfælde, hvor der trods

⁷⁷ For lignende eksempler se TfK2000.563 og TfK2017.1102/2

⁷⁸ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

overtrædelse af begge bestemmelser, i mangel på anmeldelse af identitetsmisbrug, alene rejses tiltale for bedrageri.

3.4.1.2 Straffelovens § 279 a om databedrageri

Straffelovens § 279 a om databedrageri kriminaliserer handlinger, hvor gerningspersonen retsstridigt ændrer, tilføjer eller sletter oplysninger eller programmer, eller på anden vis søger at påvirke resultatet af en databehandling, med henblik på at skaffe sig eller andre uberettiget vinding.

I lovforslaget til straffelovens § 264 e gennemgås gældende ret på området, som i forvejen kriminaliserer forskellige former for misbrug af en andens identitet. I denne gennemgang nævnes ikke straffelovens § 279 a om databedrageri. Imidlertid fremgår det af lovforslagets specielle bemærkninger, at straffelovens § 264 e som udgangspunkt straffes i sammenstød med blandt andet straffelovens § 279 a, hvorfor lovgiver må være bekendt med, at der i en vis udstrækning kan være sammenfald mellem bestemmelserne.⁷⁹

I takt med den teknologiske udvikling i samfundet, forekommer straffelovens § 279 a i stigende grad anvendt i forbindelse med sager om bedrageri, idet der som oftest vil være tale om maskinel påvirkning, fremfor vildfarelse hos et menneske, som netop er en betingelse for anvendelse af straffelovens § 279. Set i nutidens perspektiv, vil straffelovens § 279 a derfor sandsynligt også tænkes anvendt ved bedrageri i forbindelse med optagelse af lån og køb, idet disse handlinger i stigende grad foretages elektronisk. Særligt anvendelse af en anden persons NemID-oplysninger til at opnå økonomisk vinding, har givet anledning til sager hos politiet.⁸⁰ NemID kan være knyttet op på privatpersoners oplysninger, og ved anvendelse af Nem-ID indtastes som regel cpr.nr, hvorfor misbrug heraf, kan tænkes omfattet af både straffelovens §§ 264 e og 279 a.

Omfattende databedrageri ved brug af andres NemID-oplysninger ses i TfK 2019.1411, hvor to gerningspersoner havde installeret såkaldte keyloggere i adskillige bibliotekers computere, med henblik på at skaffe oplysninger om andre personers brugernavne og adgangskoder til NemID, med det formål at opnå økonomisk gevinst i form af blandt andet pengeoverførsler fra forurettedes konti,

⁷⁹ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 11-12

⁸⁰ Antallet af anmeldelser om svindel med NemID er tredoblet i perioden 2017-2020 (kilde: Ft.dk, Nationalt Efterforskningscenter (NEC), Uretmæssig adgang til NemID 2020-21)

optagelse af lån og bestilling af dankort og varer.⁸¹ Byretten anførte, at *“keyloggerne blev placeret med henblik på at begå identitetstyveri, således at der kunne foretages databedrageri for et ganske betydeligt beløb.”*⁸² Det er bemærkelsesværdigt, at retten bruger ”identitetstyveri” som begreb, og omtaler det som en selvstændig forbrydelse udover databedrageri. Det må antages, at byretten her henviser til en metode til at begå databedrageri, fremfor en egentlig selvstændig forbrydelse, idet ”identitetstyveri” på tidspunktet for domsafsigelsen ikke var særskilt kriminaliseret, og der ikke eksisterer et generelt forbud mod at være i besiddelse af andre personers oplysninger. Gerningspersonernes efterfølgende anvendelse af de indsamlede brugernavne og adgangskoder til NemID til at opnå økonomisk gevinst, er en del af gerningsindholdet i databedrageri efter straffelovens § 279 a. Ved indtastning af forurettedes NemID-oplysninger, udgiver gerningspersonerne sig også for at være en anden person, idet gerningspersonerne fremtræder med identiteten knyttet til det pågældende NemID. Gerningsindholdet i straffelovens § 264 e, nr. 1 kan således tillige være opfyldt i situationer som denne. Straffelovens § 279 a indebærer imidlertid en betingelse om berigelsesforsæt tilsvarende bedrageribestemmelsen, hvorfor straffelovens § 264 e, nr. 1 får et selvstændigt anvendelsesområde, såfremt dette berigelsesforsæt savnes.

Ved handel på internettet, kan straffelovens §§ 264 e, nr. 1 og 279 a tillige tænkes at finde samtidig anvendelse, eksempelvis i tilfælde, hvor gerningspersonen foretager køb på internettet, ved anvendelse af en anden persons kreditkort. En sådan situation forekom i AM2016.10.18B, hvor gerningspersonen ved brug af andre personers kreditkortoplysninger købte varer på internettet, og derved blev kendt skyldig i databedrageri. Når der foretages køb på internettet, indtastes ofte leveringsoplysninger som navn, adresse, telefonnummer mv., hvilket er oplysninger, som kan omfattes af straffelovens § 264 e, nr. 1, såfremt de af gerningspersonen uberettiget anvendes til at udgive sig for at være en anden person. Imidlertid kan der forekomme tilfælde, hvor gerningspersonen indtaster egne eller fiktive oplysninger som leveringsoplysninger, og alene anvender oplysninger om anden person ved indtastning af kortindehavers navn og kortoplysninger ved selve betalingen. Det må formodes, at numrene tilknyttet kreditkortet, ikke er oplysninger om en anden person omfattet af straffelovens § 264 e, idet disse ikke isoleret kan betragtes som personidentificerbare oplysninger.⁸³ Der opstår derimod et spørgsmål om, hvorvidt den blotte indtastning af kortindehavers navn ved

⁸¹ Anvendelse af andens NemID til optagelse af lån og pengeoverførsel ses eksempelvis også i TfK 2021.1239/2, TfK 2015.96 og TfK 2013.635

⁸² TfK 2019.1411

⁸³ Se nærmere herom i afsnit 3.3.2

udfyldningen af betalingsoplysninger, er tilstrækkelig til at opfylde betingelsen om at, oplysninger skal anvendes for på utilbørlig vis at “udgive sig for at være en anden” efter straffelovens § 264 e, nr. 1. Der er utvivlsomt tale om uberettiget brug af kreditkortoplysningerne, såfremt kortindehaver ikke har samtykket hertil. Imidlertid er det tvivlsomt, hvorvidt straffelovens § 264 e, nr. 1 tilsigtes anvendt i en sådan situation, idet anvendelsen af kreditoplysningerne som betaling, nærmere må anses som en formueforbrydelse end en egentlig privatlivskrænkelse. Det er således mere nærliggende, at handlingen anses som værende en overtrædelse af straffelovens § 279 a frem for § 264 e, nr. 1.

Afslutningsvis må bemærkes, at straffelovens § 264 e er undergivet privat påtale, dog således at offentlig påtale kan ske efter forurettedes begæring, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. Omvendt er straffelovens § 279 a undergivet offentlig påtale. Der kan således forekomme tilfælde, hvor der trods overtrædelse af begge bestemmelser, i mangel på anmeldelse af identitetsmisbrug, alene rejses tiltale for databedrageri efter straffelovens § 279 a.

3.4.2 Straffelovens § 171 om dokumentfalsk

Straffelovens § 171 kriminaliserer det at skuffe i retsforhold ved at gøre brug af et falsk dokument, som fremtræder som værende bestemt til at tjene som bevis. Modsat formueforbrydelserne, indeholder bestemmelsen ikke krav om berigelsesforsæt, men i kravet om at “skuffe i retsforhold”, må ligge et krav om forsæt til en slags vildledelse med retlige konsekvenser.⁸⁴ Straffelovens § 171, stk. 2 definerer et dokument omfattet af stk. 1 som en skriftlig eller elektronisk tilkendegivelse, forsynet med en udsteders betegnelse, som fremtræder som bestemt til at tjene som bevis.

I nutidens digitale verden, må særligt elektroniske tilkendegivelser tænkes anvendt i forbindelse med kriminelle handlinger. Som nævnt i afsnit 3.4.1.2, har særligt NemID givet anledning til sager hos politiet. I TfK 2021.945 Ø fremhæves, at definitionen på et dokument efter straffelovens § 171, stk. 2 tillige omfatter NemID, som er en elektronisk underskrift, der sikrer, at personen der underskriver reelt er den, som personen udgiver sig for at være. Retten lagde i sagen til grund, at NemID er et dokument omfattet af straffelovens § 171, stk. 2, idet det er en digital signatur, der kun lader sig fortolke ved hjælp af et nøglekort. Ifølge lovforslaget til straffelovens § 264 e, kan en underskrift

⁸⁴ Waaben, Strafferettens specielle del, 2016, s. 291

udgøre oplysninger om en anden person i bestemmelsens forstand.⁸⁵ Dette må antageligt gælde både fysisk og digital underskrift. Uberettiget anvendelse af NemID som en digital underskrift, kan således tillige tænkes omfattet af straffelovens § 264 e, nr. 1.⁸⁶ Dokumentfalsk i form af anvendelse af NemID forekom eksempelvis i TfK 2018.1435, hvor en gerningsperson uden samtykke, havde brugt sin eksmands NemID til at ophæve dennes forældremyndighed over deres fælles barn. Ved anvendelsen af eksmandens NemID, udgav gerningspersonen sig for at være ham, hvorfor handlingen tillige kan tænkes omfattet af straffelovens § 264 e, nr. 1, jf. herved også afsnit 3.4.1.2 om databedrageri og NemID. Dette illustrerer, at anvendelse af en anden persons NemID efter omstændighederne kan være en overtrædelse af både straffelovens §§ 171 og 264 e, nr. 1.

Bestemmelsen om dokumentfalsk dækker imidlertid også over tilfælde, hvor andre personlige oplysninger end underskrift anvendes til at skuffe i retsforhold. I TfK 2021.886 blev gerningspersonen fundet skyldig i 13 forhold af dokumentfalsk, ved at bestille diverse varer og abonnementer i sin tidligere samlevers navn, ved brug af hendes personlige oplysninger, herunder navn, adresse, e-mailadresse og telefonnummer. Retten anførte, at *“bestillinger, som er foretaget over internettet, er et elektronisk dokument, som fremtræder som bestemt til at tjene som bevis for den pågældende bestilling [...] Da bestillingerne blev foretaget af tiltalte i F’s navn uden hendes viden eller godkendelse, er der tale om falske dokumenter, som blev anvendt til at skuffe i retsforhold.”*⁸⁷ Bestillinger foretaget over internettet er således et elektronisk dokument omfattet af straffelovens § 171, stk. 2, og ved anvendelse af en anden persons navn uden samtykke i forbindelse hermed, overtrædes straffelovens § 171, stk. 1. På samme tid må en sådan handling være et nærliggende eksempel på overtrædelse af straffelovens § 264 e, nr. 1, idet adskillige personoplysninger uberettiget anvendes til at gerningspersonen ved bestillingerne, fremtræder som værende sin tidligere samlever.

Ovenstående indikerer, at anvendelsesområdet for straffelovens §§ 171 og 264 e efter omstændighederne er overlappende. En begrundelse herfor må blandt andet også følge af, at hensynene bag bestemmelserne ligeledes er delvist overlappende. Overtrædelse af straffelovens § 171 kan på lignende måde som straffelovens § 264 e, udgøre en krænkelse af enkeltpersoner. Dokumenter er endvidere beviser, hvis rigtighed samfundet har interesse i at der næres tillid til, også

⁸⁵ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

⁸⁶ *Ibid*, s. 10

⁸⁷ TfK 2021.886

i relationen mellem enkeltpersoner.⁸⁸ Ligeledes værner straffelovens § 264 e om tilliden til at de personlige oplysninger, der anvendes, reelt tilhører den pågældende person.

Trods ovennævnte overlap, forekommer anvendelsesområdet for bestemmelserne ikke identisk. En forskel i anvendelsesområdet består blandt andet i, at der efter straffelovens § 171, stk. 1 skal være tale om brug af et dokument efter definitionen i stk. 2. Modsat er straffelovens § 264 e, nr. 1 ikke alene begrænset til, at oplysninger om en anden person anvendes i skriftlige eller elektroniske dokumenter. En anden forskel består i, at dokumentet efter straffelovens § 171, stk. 1 skal fremtræde som bestemt til at tjene som bevis, og dokumentet skal bruges til at skuffe i retsforhold. Uden for bestemmelsens anvendelsesområde falder således handlinger, der ikke har retlige konsekvenser.⁸⁹ Samme krav gør sig ikke gældende for straffelovens § 264 e, nr. 1, idet der alene gælder krav om *anvendelse* af en anden persons oplysninger. Straffelovens § 264 e, nr. 1 kan således få et selvstændigt anvendelsesområde i situationer, hvor der enten ikke er tale om et dokument efter definitionen i straffelovens § 171, stk. 2, eller hvor der ikke skuffes i retsforhold.

Til illustration af forskellen på bestemmelsernes anvendelsesområde, er det i nutidens digitale verden et tænkeligt scenarie, at en person ved anvendelse af en anden persons oplysninger, iværksætter en date, eksempelvis via e-mail eller sms-besked.⁹⁰ E-mails eller sms-beskeder med angivelse af afsendernavn kan efter definitionen i straffelovens § 171, stk. 2 udgøre et dokument.⁹¹ Imidlertid vil der i en sådan situation ikke være tale om fremførelse af et bevis, ej heller at vildledelsen har retlige konsekvenser, hvorfor forholdet ikke omfattes af straffelovens § 171. Derimod vil anvendelsen af en andens persons navn i en sådan situation kunne omfattes af straffelovens § 264 e, nr. 1. Tilfælde, hvor en anden persons oplysninger alene anvendes i selve mailadressen, eksempelvis `jetteandersen@gmail.com`, kan til gengæld skabe tvivl om, hvorvidt en sådan anvendelse isoleret kan udgøre identitetsmisbrug efter straffelovens § 264 e, nr. 1. Det afgørende må i den forbindelse være, hvorvidt oplysningerne i selve mailadressen er personidentificerbare, som nærmere behandlet i afsnit 3.3.2.

⁸⁸ Waaben, Strafferettens specielle del, 2016, s. 280

⁸⁹ Waaben, Strafferettens specielle del, 2016, s. 291

⁹⁰ Se hertil referencer til lignende situationer fra den virkelige verden i L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, almindelige bemærkninger, s. 5, pkt. 2.1.2

⁹¹ Waaben, Strafferettens specielle del, 2016, s. 282

Afslutningsvis må bemærkes, at straffelovens § 264 e er undergivet privat påtale, dog således at offentlig påtale kan ske efter forurettedes begæring, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. Omvendt er straffelovens § 171 undergivet offentlig påtale. Der kan således forekomme tilfælde, hvor der trods overtrædelse af begge bestemmelser, i mangel på anmeldelse af identitetsmisbrug, alene rejses tiltale for dokumentfalsk.

3.4.3 Straffelovens § 264 d om uberettiget videregivelse

Straffelovens § 264 d er en central straffebestemmelse på området for privatlivsbeskyttelse. Med sin brede formulering, kriminaliserer straffelovens § 264 d uberettiget videregivelse af meddelelser og billeder om en andens private forhold eller i øvrigt billeder, der åbenbart kan forlanges unddraget en bredere offentlighed.

I relation til området for identitetsmisbrug, kan tænkes situationer, hvor oplysninger om en anden persons private forhold videregives ved, at gerningspersonen udgiver sig for at være denne person. Dette kan eksempelvis ske ved oprettelse af annoncer og profiler, indeholdende personlige oplysninger om denne person. Det er i den forbindelse ikke utænkeligt, at nogle af oplysningerne er usande eller fiktive. En lignende situation ses i U 2001.2573 Ø, hvor gerningspersonen blandt andet blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 264 d, ved at oprette en profil på internettet indeholdende en tekst af seksuel karakter, således gerningspersonen ved angivelse af kælenavn og adresse, fremstod som en 15-årig pige, der ønskede forskellige former for sex med erfarne mænd. Tekstens indhold bevirkede, at en 13-årig pige, med oplysninger stort set svarende til det i profilen angivne, modtog henvendelser af seksuel karakter fra flere forskellige mænd. Landsretten fastslog, at *“tiltaltes handlinger i forbindelse med oprettelsen af den i sagen omhandlede tekst på internettet vedrørende Susanne - - - med oplysninger om seksuel orientering og ønsker i forbindelse hermed indebærer en overtrædelse af straffelovens § 264 d, også selv om de videregivne oplysninger om hende er usande.”*⁹² Det var således uden betydning for strafansvaret efter straffelovens § 264 d, at oplysningerne i teksten var usande og urigtigt blev fremstillet som hørende til forurettedes private forhold. Dog betinges strafansvaret efter straffelovens § 264 d af, at de videregivne oplysninger vedrører en identificerbar person, idet der i modsat fald ikke vil være tale om en privatlivskrænkelse. Som anført i afsnit 3.3.2, må samme betingelse gøre sig gældende for straffelovens § 264 e. For begge

⁹² U 2001.2573 Ø

bestemmelser må således gælde, at det ikke er et krav, at alle de henholdsvis anvendte eller videregivne oplysninger om personen er korrekte. Det må i stedet være afgørende, at der er tale om tilstrækkelige personidentificerbare oplysninger. Uden personidentificerbare oplysninger, vil der ikke foreligge en privatlivskrænkelser, og disse situationer vil således falde uden for anvendelsesområdet for både straffelovens §§ 264 d og 264 e. Som det følger af afsnit 3.3.2, kan det imidlertid være vanskeligt at definere, hvornår oplysninger om en person er tilstrækkelige til identifikation.

Med udgangspunkt i ovenstående sag anvendt som eksempel, må det antages, at selve anvendelsen af forurettedes navn og adresse i profilen, uden yderligere tekst, i sig selv vil kunne udgøre en overtrædelse af straffelovens § 264 e, nr. 1. Dette som følge af, at der efter bestemmelsens ordlyd blot skal være tale om anvendelse af "oplysninger om en anden person", herunder for eksempel navn. Derimod indeholder straffelovens § 264 d krav om, at oplysningerne skal vedrøre "en andens private forhold", eller "åbenbart forlanges unddraget en bredere offentlighed". I eksemplet vil alene oprettelsen af profilen i forurettedes navn og adresse uden yderligere tekst, således ikke medføre overtrædelse af straffelovens § 264 d. Gerningspersonen i ovenstående sag blev straffet for overtrædelse af straffelovens § 264 d, idet der i forbindelse med profilen i forurettedes navn og adresse, var tilknyttet en tekst med seksuel karakter, og der dermed var tale om "en andens private forhold". Videregivelsen af mere neutrale oplysninger som navn, adresse mv., vil som oftest ikke være tilstrækkelig til at udgøre en krænkelse efter straffelovens § 264 d. For strafansvar efter straffelovens § 264 d, skal der således være tale om oplysninger af mere privat karakter, sammenlignet med oplysninger omfattet af straffelovens § 264 e. Straffelovens § 264 e regulerer anvendelsen af en bredere kreds af oplysninger, og bestemmelsen kan dermed finde anvendelse på forhold, der ikke nødvendigvis er omfattet af straffelovens § 264 d.

En anden ordlydsmæssig forskel består i, at straffelovens § 264 d beskytter mod *videregivelsen* af oplysninger, hvorimod straffelovens § 264 e, nr. 1 beskytter mod selve *anvendelsen* af oplysninger. Videregivelse omfatter ikke den blotte forevisning af et billede.⁹³ Imidlertid må videregivelse af oplysninger efter straffelovens § 264 d, tillige være anvendelse af oplysninger efter straffelovens § 264 e, idet anvendelse er en bred betegnelse, der også må rumme videregivelse. De to bestemmelser vil derfor formentlig ofte kunne anvendes på samme forhold, når der er tale om videregivelse af billeder og meddelelser om en andens private forhold i forbindelse med, at billederne og

⁹³ Vestergaard, Forbrydelserne og andre strafbare forhold, 2018, s. 291

meddelelserne anvendes til udgivelse for at være en anden person. Omvendt må straffelovens § 264 e, nr. 1 siges at have et selvstændigt anvendelsesområde i situationer, hvor der ikke er tale om videregivelse, men alene anvendelse. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvor oplysningerne anvendes som led i oprettelse af en falsk profil, men hvor denne ikke er offentligt tilgængelig.⁹⁴

Ud over beskyttelse mod uberettiget anvendelse af oplysningerne i straffelovens § 264 e, nr. 1, beskytter bestemmelsens nr. 2 mod uberettiget videregivelse af materiale, hvor der er gjort brug af oplysninger om en anden person, til på utilbørlig vis at manipulere denne persons fremtræden. Det kan i den forbindelse tænkes, at der ved oprettelse af en annonce som i tidligere nævnte eksempel, tillige anvendes et pornografisk billede, hvor en anden persons ansigt er manipuleret ind. Et sådant tilfælde må efter al sandsynlighed være omfattet af ordlyden af straffelovens § 264 e, nr. 2. Situationen kan efter omstændighederne i forvejen også være omfattet af straffelovens § 264 d, idet et sådant billede må have en sådan karakter, at det kan forlanges unddraget offentligheden.⁹⁵ En lignende situation ses i TfK 2018.1400, hvor gerningspersonen blandt andet blev kendt skyldig i overtrædelse af straffelovens § 264 d, ved at have videregivet billeder af forurettede på en pornografisk hjemmeside, hvor der i en mappe på hjemmesiden fremgik både hverdagsbilleder af forurettede, samt pornografiske billeder af en pornomodel, der til forveksling lignede forurettede. Billederne var sammenblandet på en sådan måde, at de klart fremtrådte som var det forurettede på alle billederne. Endvidere var forurettedes fulde navn og cpr-nr. anført på billederne. Der var tale om uberettiget videregivelse efter straffelovens § 264 d, idet oplysningerne gav indtryk af forurettedes seksuelle forhold. Hvorvidt en sådan situation omfattes af straffelovens § 264 e, nr. 2 er derimod mere uvist, idet der ikke er tale om billedmanipulation i klassisk forstand. I lovforslagets specielle bemærkninger til straffelovens § 264 e, nr. 2 nævnes eksempler på manipulation, herunder manipuleret lyd, video og billede, hvor forurettedes ansigt er klippet ind i pornografisk materiale. I nærværende sag var en sådan manipulation ikke foretaget. Det følger endvidere af lovforslagets specielle bemærkninger, at der *“ved begrebet »manipulere en anden persons fremtræden« skal bl.a. forstås, at det relevante materiale påvirkes eller ændres, så den pågældende persons ageren, udseende, udtalelser mv. kommer til at fremstå på en måde, som ikke er retvisende.”*⁹⁶ I situationer som ovenstående kan argumenteres for, at materialet påvirkes i form af sammenblandingen, hvorved

⁹⁴ For nærmere diskussion om offentlige rum og sociale medier, se for eksempel *Internetretten*, 2017 s. 652 ff. af Søren Sandfeld

⁹⁵ Se herom eksempelvis TfK 2013.627

⁹⁶ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 11

en person kommer til at fremstå på en ikke retvisende måde. Den samlede fremtræden må dermed kunne anses som manipuleret, og omfattet af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e, nr. 2. Straffelovens § 264 e, nr. 2 må således efter omstændighederne finde anvendelse på situationer, hvor der ikke er foretaget en decideret teknisk redigering af lyd, billede eller video, men hvor en persons oplysninger påvirkes eller ændres på en sådan måde, at personen i sin helhed fremstår på en ikke retvisende måde. Dette kan tænkes at forekomme i mange forskellige former og grader, hvorfor begrebet “manipulation” må defineres nærmere gennem retspraksis.

Straffelovens § 264 e, nr. 2, må i forhold til videregivelse af manipulerede billeder og meddelelse, have et bredere anvendelsesområde end straffelovens § 264 d, idet straffelovens § 264 d ikke vil finde anvendelse, såfremt der ikke er tale om en anden persons private forhold eller billeder, som åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden, eksempelvis seksuelle oplysninger eller billeder. Der kan tænkes situationer, hvor en anden persons fremtræden manipuleres, uden at det angår private forhold omfattet af straffelovens § 264 d, eksempelvis hvor en anden persons ansigt redigeres ind på en tilfældig krop, uden at materialet har seksuel karakter. Der kan tillige tænkes situationer, hvor en juridisk person videregiver manipulerede billeder, ved eksempelvis at benytte retoucherede billeder af en anden person til markedsføring og lignende. Videregivelse af denne form for materiale, vil efter omstændighederne alene kunne omfattes af straffelovens § 264 e, nr. 2. Det afgørende i den forbindelse bliver formentlig, hvorvidt manipulationen kan anses som værende “utilbørlig”. Som anført i afsnit 3.3.3, må mange faktorer spille ind i denne vurdering, herunder om materialet bruges i mere private eller satiriske sammenhænge. Når materialet vedrører en anden persons private forhold efter straffelovens § 264 d, hvilket som oftest er når materialet har seksuel karakter, er det ikke utænkeligt, at der på samme tid kan være tale om utilbørlig manipulation efter straffelovens § 264 e, nr. 2. Begge bestemmelser tilsigter at beskytte privatlivet, herunder beskyttelse mod at fremstå som noget, man ikke er. Omvendt vil utilbørlig manipulation af en anden persons fremtræden efter straffelovens § 264 e, nr. 2, som ovenfor nævnt, ikke nødvendigvis på samme tid vedrøre private forhold efter straffelovens § 264 d.

Afslutningsvis bemærkes, at både straffelovens §§ 264 d og 264 e er undergivet privat påtale. Offentlig påtale kan ske efter forurettedes anmodning, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. Dette er overensstemmende med, at der for begge bestemmelser må gælde, at der skal være tale om en identificerbar person, førend der kan være tale om en privatlivskrænkelse.

3.4.4 Straffelovens § 267 om ærekrænkelser

Straffelovens § 267 kriminaliserer det at fremsætte eller udbrede udtalelser eller meddelelser, eller foretage handlinger, der er egnet til at krænke nogens ære. Udtalelse, meddelelse eller handling kan omfatte alle former for ærekrænkende ytringer, uanset om udbredelsen sker på skrift, som en egentlig handling eller som andet materiale. Afgørende for vurderingen af, hvorvidt et forhold er omfattet af bestemmelsen, er egnetheden til at krænke en andens ære. Det er ikke et krav, at personen reelt oplever sig krænket, men derimod skal udtalelsen, meddelelsen eller handlingen være egnet til at virke ærekrænkende efter en vis almen målestok.⁹⁷

Bestemmelsens anvendelsesområde kan på flere måder tænkes at være overlappende med anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e. I lovforslag nr. L 103 angives et eksempel, hvor der på et socialt medie oprettes en falsk profil i en andens navn, som anvendes til at fremstille denne person i dårligt lys, herunder ved at tillægge personen ekstreme synspunkter.⁹⁸ I en sådan situation kan gerningsindholdet i både straffelovens §§ 264 e, nr. 1 og § 267 om ærekrænkelser efter omstændighederne anses for opfyldt. Straffelovens § 264 e, nr. 2 kan tillige tænkes at finde anvendelse, såfremt personen tillægges ekstreme synspunkter ved manipulation af dennes fremtræden. Det kan tilmed tænkes, at den falske profil anvendes til fremsættelse af ærekrænkende ytringer om andre personer, hvorved både den person, hvis oplysninger anvendes til den falske profil, og de personer, der fremsættes ærekrænkende ytringer om, bliver ofre for henholdsvis identitetsmisbrug og ærekrænkelser.

Overtrædelse af straffelovens § 267 afhænger af udtalelsens emne, formål, kontekst samt udtalelsens form, og må beskrives som en afvejning af hensynet til ytringsfriheden efter EMRK art. 10 overfor hensynet til retten til privatliv efter EMRK art. 8, som blandt andet beskytter andre personers gode navn og rygte.⁹⁹ Samme afvejning af privatlivets fred over for ytringsfriheden, må gøre sig gældende for straffelovens § 264 e, navnlig i vurderingen af, hvorvidt en handling er utilbørlig i bestemmelsens forstand.¹⁰⁰ I hensynsafvejningen relateret til bestemmelserne kan indgå flere momenter, herunder

⁹⁷ Waaben, Strafferettens specielle del, 2016, s. 260

⁹⁸ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 4, pkt. 2.1.1

⁹⁹ Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser 2017, s. 132

¹⁰⁰ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, specielle bemærkninger, s. 10

om der er tale om ytringer/anvendelse af oplysninger i private fora eller i det offentlige rum, om den krænkede er en almindelig privatperson eller en offentlig kendt person, samt om det er satiriske eller kunstneriske ytringer.¹⁰¹ I afvejningen kan endvidere indgå, om ytringen/anvendelsen af oplysninger er i forbindelse med den offentlige debat. Emner af særlig samfundsmæssig interesse udvider grænserne for ytringsfriheden, hvormed beskyttelsen af privatliv indskrænkes.¹⁰² Generelt gælder videre ytringsfrihed for så vidt angår offentlige personer, hvorfor disse må tåle mere vidtgående ytringer relateret til de forhold, som de selv har bragt frem i offentligheden. For så vidt angår den del, som offentlige personer ikke selv har bragt frem i offentligheden, gælder som udgangspunkt de almindelige grænser for ytringsfriheden, omend grænsen kan være mere flydende end ved ikke-offentlige personer.¹⁰³ I tråd med dette anføres i lovforslaget til straffelovens § 264 e, at der er videre adgang til at gøre brug af kendte personers oplysninger mv. i forbindelse med satire og parodier. Når oplysninger om en anden person anvendes ved satire og parodier, kan denne udvidede grænse for, hvornår en sådan anvendelse er utilbørlig, således forekomme særligt uklar.

I dagens Danmark anvendes parodier og satire vedrørende offentlige personer i stort omfang, særligt på sociale medier, blandt andet ved brug af memes.¹⁰⁴ I forbindelse hermed, kan det forekomme vanskeligt at fastlægge grænsen for, hvornår hensynet til ytringsfriheden går forud for hensynet til privatlivsbeskyttelse, eksempelvis i situationer, hvor memes anvendes som led i politisk kritik og debat. Disse hensyn indgår som nævnt i navnlig utilbørlighedsvurderingen efter straffelovens § 264 e. I utilbørlighedsvurderingen må som anført i afsnit 3.3.3 tillige indgå, hvorvidt handlingerne er så naturlige og redelige, at de falder uden for bestemmelsens anvendelsesområde. Som følge heraf må blandt andet inddrages i hvor høj en grad parodier og satire samt indholdet heri, er en "naturlig" og accepteret del af befolkningens ageren på de sociale medier, herunder ved udtalelse af kritik af

¹⁰¹ Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser 2017, s. 132

¹⁰² Baumbach, Medieret – frihed og ansvar, 2021, s. 114

¹⁰³ *Ibid.*, s. 80

¹⁰⁴ Memes defineres i Den Store Danske som: Et meme er et billede, et videoklip, hyperlink el.lign. ledsaget af en kort tekst, som optræder på internettet. Det er en hyppig kommunikationsform på de sociale medier, hvor brugere konstruerer, kopierer, poster og deler memes til at beskrive fænomener eller hændelser på opfindsomme måder. Memes fungerer som små digitale satireindslag, der sætter tingene på spidsen og bruges ofte til at udtrykke et politisk budskab med en skarp kant. Et meme består af et billede eller en video fra virkeligheden, som kommunikerer i kombination med en kort tekst. Typisk består billedet eller videoen af et ansigtsudtryk, enten fra en kendt person, et barneansigt eller af dyr med en sjov tekst til, som fremstår humoristisk på en indforstået måde. I memes med politiske budskaber kan det nogle gange være vanskeligt at tolke, hvor alvorligt man skal opfatte dem, idet det politiske budskab er flettet ind i en sjov, ironisk og legende tone. Kilde: Den Store Danske, 2020

offentlige personer. Grænsen må rykke sig i takt med samfundsudviklingen. Domstolene får således til opgave at fortolke og udfylde begrebet “utilbørlig”. Denne opgave kan forekomme vanskelig, særligt henset til, at der i samfundet kan være forskellige opfattelser af, hvad der er acceptabel adfærd på internettet. Der kan dermed ikke opstilles klare kriterier for afgrænsningen af begrebet “utilbørlig” i straffelovens § 264 e, særligt ikke hvad angår parodier og satire på internettet. Det er dog sikkert, at afgrænsningen skal ses i lyset af ytringsfriheden efter EMRK art. 10.

3.4.5 Regler om stalking og tilhold

Privatlivskrænkelsen forbundet med overtrædelse af straffelovens § 264 e, kan foruden at relatere sig til de i kapitlet gennemgåede bestemmelser, tillige relatere sig til chikane eller stalking. Lovforslaget til straffelovens § 264 e blev sågar fremsat i forlængelse af regeringens ønske om en styrket indsats mod stalking. Et af de 14 initiativer i forbindelse hermed, var selvstændig kriminalisering af identitetsmisbrug.¹⁰⁵ Kriminaliseringen må således også tilsigte at omfatte identitetsmisbrug, begået som led i chikane eller stalking.

Den 1. januar 2022 blev der, som resultat af den ønskede styrkede indsats mod stalking, indsat en ny stalkingbestemmelse i straffeloven. Efter straffelovens § 242 straffes nu den, der på en måde, som er egnet til at krænke en anden persons fred, systematisk og vedvarende kontakter, forfølger eller på anden måde chikanerer den pågældende.

Forud for vedtagelsen af straffelovens § 242, var stalking i et vist omfang reguleret i tilholdsloven.¹⁰⁶ Efter tilholdslovens § 21, stk. 1 straffes den, der forsætligt overtræder et tilhold, opholdsforbud eller bortvisning. Straf kan imidlertid alene pålægges, såfremt gerningspersonen i forvejen er meddelt et tilhold, opholdsforbud eller en bortvisning. Strafansvar efter straffelovens § 242 betinges derimod ikke af, at der i forvejen er meddelt et tilhold. Bestemmelserne kan straffes i sammenstød, og tilhold kan navnlig anvendes som et middel til forebyggelse af fremtidig chikane. I nærværende sammenhæng kan særligt situationer, hvor chikane udøves på internettet og sociale medier, foruden reglerne om stalking, tillige tænkes omfattet af straffelovens § 264 e.

¹⁰⁵ Justitsministeriet.dk, Flertal vil styrke stalking-indsats og lave selvstændig stalkingbestemmelse, 2021

¹⁰⁶ Lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, LOV nr. 112 af 03/02/2012

Det følger af lovforslaget til straffelovens § 242, at anvendelse af bestemmelsen forudsætter, at adfærden er egnet til at udgøre en krænkelse af forurettedes fred.¹⁰⁷ Det må i den forbindelse bemærkes, at straffelovens § 264 e netop er en bestemmelse, der beskytter individet mod fredskrænkelser. Af lovforslaget til straffelovens § 242 fremgår endvidere, at der i takt med den teknologiske udvikling imidlertid er “[...] opstået nye metoder, hvormed gerningspersoner kan udsætte ofre for massiv forfølgelse og chikane [...] Særligt den øgede brug af sociale medier har muliggjort nye former for forfølgelse, bl.a. gennem brugen af falske profiler, og sådan digital stalking kan være særdeles intensivt og forstyrrende for offeret”.¹⁰⁸ Det er dermed forventeligt, at både straffelovens §§ 242 og 264 e efter omstændighederne kan finde anvendelse på samme forhold, navnlig ved brug af de sociale medier.

Strafansvar efter straffelovens § 242 forudsætter, at gerningspersonen systematisk og vedvarende enten 1) kontakter, 2) forfølger eller 3) på anden måde chikanerer forurettede. Som eksempel på “kontakt”, angives i lovforslag nr. L 15 kontakt gennem internettet. Kontakten kan endvidere foregå ved indirekte henvendelser, eksempelvis ved et offentligt opslag på de sociale medier.¹⁰⁹ Kontakt kan desuden tænkes opnået på adskillige andre måder, eksempelvis hvor gerningspersonen ved brug af en anden persons oplysninger opretter en falsk profil, for derigennem at opnå kontakt til forurettede, og dermed tillige overtræder straffelovens § 264 e. Overtrædelse af både straffelovens §§ 242 og 264 e kan endvidere tænkes at forekomme, hvor gerningspersonen via sociale medier udgiver sig for at være forurettede, og på samme tid spreder informationer om selvsamme person.

Generelt må straffelovens § 242 efter omstændighederne forventeligt overlappende med de øvrigt gennemgåede eksempler i kapitlet, såfremt betingelserne om *vedvarende* og *systematisk* chikane er opfyldt.¹¹⁰ Dette i tråd med, at det i lovforslaget til straffelovens § 242 forudsættes, at bestemmelsen straffes i sammenstød med øvrige relevante straffebestemmelser.¹¹¹ Særligt må overlap med straffelovens § 264 e kunne forekomme. Der kan på samme tid tilmed være tale om groft identitetsmisbrug efter straffelovens § 264 e, idet dette efter omstændighederne kan foreligge ved længerevarende, systematiske og gentagne tilfælde, jf. herved afsnit 3.2.

¹⁰⁷ L nr. 15, Lovforslag som fremsat, 6. oktober 2021, specielle bemærkninger, s. 13

¹⁰⁸ L nr. 15, Lovforslag som fremsat, 6. oktober 2021, s. 4, pkt. 2.1.2

¹⁰⁹ L nr. 15, Lovforslag som fremsat, 6. oktober 2021, s. 4

¹¹⁰ Se hertil eksempelvis TfK 2021.886 gennemgået i afsnit 3.4.2 om dokumentfalsk, hvor adskillige bestillinger af varer i forurettedes navn, havde karakter af grov chikane

¹¹¹ L nr. 15, Lovforslag som fremsat, 6. oktober 2021, s. 16

Det bemærkes, at enkeltstående krænkelser ikke omfattes af straffelovens § 242, jf. betingelsen om vedvarende og systematisk chikane. Straffelovens § 264 e indeholder ikke en tilsvarende betingelse, hvorfor enkeltstående overtrædelser heraf kan være strafbare efter bestemmelsen. Enkeltstående tilfælde kan tillige medføre strafansvar efter reglerne om tilhold, såfremt der er meddelt et tilhold, og dette overtrædes. I tilfælde, hvor der ikke er tale om vedvarende og systematisk chikane, ej heller et meddelt tilhold, vil straffelovens § 264 e således have et selvstændigt anvendelsesområde for adfærd af chikanøs karakter, hvor der anvendes oplysninger om en anden person, eller oplysningerne anvendes til manipulation af denne persons fremtræden.

Afslutningsvis må bemærkes, at straffelovens § 264 e er undergivet privat påtale, dog således at offentlig påtale kan ske efter forurettedes begæring, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. Overtrædelse af et meddelt tilhold, påtales alene efter forurettedes anmodning, medmindre almene hensyn kræver det, jf. tilholdslovens § 21, stk. 2. Omvendt er straffelovens § 242 undergivet offentlig påtale. Der kan således forekomme tilfælde, hvor der trods overtrædelse af bestemmelserne, i mangel på anmeldelse af identitetsmisbrug eller overtrædelse af et meddelt tilhold, alene rejses tiltale efter straffelovens § 242.

3.4.6 Databeskyttelsesreglerne

Som anført i afsnit 2.1.3, vil identitetsmisbrug kunne udgøre en overtrædelse af databeskyttelsesreglerne, idet privatlivets fred og personlig integritet også reguleres på databeskyttelsesområdet.¹¹² I databeskyttelsesforordningen fastsættes regler om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med automatisk behandling af personoplysninger, jf. art. 1, stk. 1 og art 2, stk. 1. Begrebet ”personoplysninger” defineres i databeskyttelsesforordningen art. 4, nr. 1 som værende enhver form for information om en direkte eller indirekte identificerbar fysisk person, herunder også ukorrekte oplysninger og subjektive vurderinger af en person.¹¹³ Databeskyttelsesforordningen suppleres af databeskyttelsesloven, som inden for rammerne af forordningen, indeholder supplerende bestemmelser, herunder sanktionsregler.¹¹⁴ Overtrædelse af databeskyttelsesreglerne kan straffes

¹¹² L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 4f, pkt. 2.1.1

¹¹³ Udsen, Festskrift til Mads Bryde Andersen, 2018, s. 124

¹¹⁴ Databeskyttelsesloven § 1

med bøde eller fængsel indtil 6 måneder, medmindre højere straffniveau er fastsat i anden lovgivning, jf. databeskyttelsesloven § 41, stk. 1.

Behandling af personoplysninger omfattet af databeskyttelsesforordningen, er enhver helt eller delvist automatisk aktivitet, som personoplysningerne gøres til genstand for, jf. databeskyttelsesforordningen art. 4, nr. 2. Kravet om, at behandlingen skal være helt eller delvist automatisk indebærer, at enhver form for digital behandling, er reguleret af databeskyttelsesforordningens regler.¹¹⁵ Det skal dog bemærkes, at databeskyttelsesforordningen ikke finder anvendelse på behandling af personoplysninger, som foretages af privatpersoner som led i familiemæssige eller rent personlige aktiviteter, jf. databeskyttelsesforordningens art. 2, stk. 2, litra c. Dette er tilfældet, når de private aktiviteter er sædvanlige og legitime. Den nærmere afgrænsning heraf må vurderes i lyset af, hvorvidt der er behov for beskyttelse af privatlivets fred og den personlige integritet.¹¹⁶ I Lindquist-sagen udtalte EU-Domstolen sig om undtagelsen i litra c, og anførte at denne skal *“[...] fortolkes således, at den udelukkende vedrører de aktiviteter, der indgår i den enkelte borgers privatliv eller familieliv, hvilket åbenbart ikke er tilfældet med hensyn til behandling af personoplysninger, som består i, at de offentliggøres på internettet, hvorved disse oplysninger bliver tilgængelige for et ubestemt antal personer.”*¹¹⁷ Offentliggørelse af personoplysninger på internettet var tilsvarende hovedsagen i TfK 2020.1061, hvor gerningspersonen på Facebook havde offentliggjort oplysninger om en anden person, som tidligere var straffet for voldtægt, og igen var anholdt og mistænkt. Retten fastslog, at offentliggørelse af oplysninger om fysiske personer på en åben Facebookside, anses som en behandling af personoplysninger, og dermed omfattet af databeskyttelsesreglerne. Offentliggørelse af personoplysninger på internettet, herunder sociale medier, omfattes således af databeskyttelsesreglerne, og lovligheden af behandlingen må bedømmes ud fra disse.¹¹⁸

En række forpligtelser må iagttages, såfremt en behandling af personoplysninger er omfattet af databeskyttelsesreglerne. Behandling af personoplysninger må alene finde sted med hjemmel i behandlingsreglerne i databeskyttelsesforordningen art. 6, som blandt andet angiver, at behandling er lovlig, hvis den sker med samtykke fra den person, som oplysningerne vedrører. Endvidere skal

¹¹⁵ Blume, Databeskyttelsesret, 2018, s. 289

¹¹⁶ Nielsen, Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven med kommentarer, 2020, s. 218f

¹¹⁷ C-101/01, Lindqvist, EU-Domstolens dom af 6. november 2003, præmis 47

¹¹⁸ Nielsen, Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven med kommentarer, 2020, s. 220

behandlingen ske i overensstemmelse med de grundlæggende behandlingsprincipper i databeskyttelsesforordningen art. 5. Ved behandling af personoplysninger uden samtykke, eksempelvis i form af oprettelse af falske profiler på sociale medier ved anvendelse af en anden persons navn eller billede, vil denne således kunne udgøre en overtrædelse af databeskyttelsesforordningen art. 5 og 6.¹¹⁹ En sådan behandling vil antageligt ikke have hjemmel i databeskyttelsesforordningen art. 6, hvorfor den kan udgøre en overtrædelse af databeskyttelsesreglerne. Behandlingen kan tillige tænkes omfattet straffelovens § 264 e eller andre relevante bestemmelser i straffelovens kapitel 27.

Databeskyttelsesreglerne har generelt et bredere anvendelsesområde end bestemmelserne om freds- og ærekrænkelser i straffelovens kapitel 27, idet databeskyttelsesreglerne opstiller generelle krav til legitim behandling af personoplysninger. Straffeloven kriminaliserer derimod behandling af personoplysninger i særligt kvalificerede tilfælde.¹²⁰ En handling omfattet af straffelovens kapitel 27, vil derfor som oftest også kunne udgøre en overtrædelse af databeskyttelsesreglerne. Ærekrænkelser efter straffelovens § 267, vil eksempelvis efter omstændigheder udgøre en overtrædelse af databeskyttelsesreglerne, idet personoplysninger omfattet af databeskyttelsesreglerne, som nævnt også kan vedrøre subjektive vurderinger af personer eller ukorrekte oplysninger. På tilsvarende måde, kan overtrædelse af straffelovens § 264 e, også udgøre en overtrædelse af databeskyttelsesreglerne. Det må således konstateres, at straffelovens regler om freds- og ærekrænkelser og databeskyttelsesreglerne har et overlappende anvendelsesområde.

Det bemærkes, at overtrædelse af straffelovens § 264 e er undergivet privat påtale, dog således at offentlig påtale kan ske, når forurettede anmoder herom, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. For så vidt angår databeskyttelsesreglerne, er det Datatilsynet som påser, at en behandling af personoplysningerne er lovlig, jf. databeskyttelseslovens § 32. Det er endvidere muligt for den person, hvis oplysninger er blevet behandlet, at indgive en klage til Datatilsynet eller anmeldelse til politiet. I den forbindelse vurderer både Datatilsynet og anklagemyndigheden den pågældende lovovertrædelses strafværdighed.¹²¹ Sager som fører til tiltalerejsning efter databeskyttelsesreglerne, vil typisk være omfangsrige og af principiel karakter.¹²² Det vil i sidste ende være

¹¹⁹ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 4, pkt. 2.1.1.1

¹²⁰ Udsen, Festskrift til Mads Bryde Andersen, 2018, s. 132

¹²¹ Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Databeskyttelse – Straffesager, 2022, s. 5

¹²² *Ibid*, s. 7

anklagemyndigheden der vurderer, hvorvidt der skal rejses tiltale, og forurettede kan ikke selv beslutte, om sagen skal rejses, hvilket omvendt kan besluttes vedrørende forhold omfattet af straffelovens § 264 e. Som konsekvens heraf, vil anklagemyndigheden kunne rejse tiltale i sager om overtrædelse af databeskyttelsesreglerne, hvor forurettede (den registrerede) har besluttet, at sagen ikke skal rejses efter straffeloven.¹²³

Det følger af databeskyttelseslovens § 1, stk. 3, at særregler om behandling af personoplysninger går forud for reglerne i databeskyttelsesloven. Ved handlinger, der udgør en overtrædelse af både straffeloven og databeskyttelsesreglerne, må der således som udgangspunkt alene rejses tiltale for straffelovsovertrædelsen.¹²⁴ For så vidt angår overtrædelse af straffebestemmelserne i straffelovens kapitel 27, betinges strafforfølgelse som nævnt af en anmeldelse. Er et forhold omfattet af straffelovens kapitel 27, kan manglende anmeldelse tillige føre til tiltalerejsning efter databeskyttelsesreglerne. I praksis fører overtrædelse af databeskyttelsesreglerne således alene til tiltalerejsning efter disse regler, såfremt overtrædelsen ikke reguleres af straffeloven, eller såfremt forholdet omfattet af kapitel 27 ikke er anmeldt.

Som anført, afhænger tiltalerejsningen efter databeskyttelsesreglerne af en strafværdighedsvurdering, og forholdene må antageligt være af grovere og principiel karakter førend tiltalerejsning vil finde sted.

3.5 Konklusion på retsdogmatisk analyse

I kapitel 3 er anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e om identitetsmisbrug blevet undersøgt.

Det må først og fremmest konstateres, at straffelovens § 264 e er formuleret teknologineutralt, og omfatter både fysisk- og digitalt identitetsmisbrug. Lovforslaget til bestemmelsen blev dog fremsat som følge af den øgede risiko for identitetsmisbrug på internettet, herunder særligt på sociale medier. I kraft af den øgede brug heraf, vil en eventuel krænkelse kunne forstærkes af, at oplysningerne hurtigt kan spredes til en større ubekendt personkreds. Den forøgede eksponering for krænkelse på internettet, må fordre en tilsvarende forøgelse af beskyttelse af privatlivet, som lever op til statens

¹²³ Udsen, Festskrift til Mads Bryde Andersen, 2018, s. 141

¹²⁴ Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Databeskyttelse – Straffesager, 2022, s. 12

forpligtelser i henhold til EMRK art. 8. Dertil kommer, at de i kapitel 3 gennemgåede eksempler på tilfælde, hvor bestemmelsen kan finde anvendelse tydeligt illustrerer, at identitetsmisbrug i særdeleshed er muligt på internettet. Det må således konkluderes, at bestemmelsens primære anvendelsesområde er *digitalt* identitetsmisbrug.

En følge af bestemmelsens teknologineutralitet er, at bestemmelsen er formuleret med brede begreber og vendinger. Ved indsættelse af forbeholdsordene “uberettiget” og “utilbørligt”, har lovgiver muliggjort, at visse handlinger kan holdes uden for det strafbare område. Om begrebet “uberettiget” kan først og fremmest konkluderes, at samtykke tillægges diskulperende virkning, hvormed et samtykke fra den person, hvis oplysninger benyttes, udelukker strafbarhed. Endvidere indebærer begrebet, at handlinger, som umiddelbart omfattes af bestemmelsens ordlyd, men er af en anden beskaffenhed, end hvad lovgiver tilsigtede at kriminalisere, kan holdes uden for det strafbare område. Tilsvarende kan vedrørende begrebet “utilbørlig” konkluderes, at generelle retsstridighedsbetragtninger kan medføre, at visse handlinger holdes uden for det tilsigtede strafbare område. En handling kan imidlertid godt være uberettiget, uden at den på samme tid kan anses som utilbørlig. Utilbørlighedsvurderingen må navnlig blive afgørende, hvor den pågældende handling befinder sig på grænsen mellem det strafbare og det redelige eller naturlige. Som følge heraf, bliver det i høj grad op til domstolene at fortolke og udfylde begreberne, og dermed afgrænse det strafbare område nærmere. I denne afgrænsning må også hensynet til ytringsfriheden indgå.

Det kan endvidere konkluderes, at gerningspersonen skal anvende eller videregive mindst én korrekt identificerbar oplysning, førend der kan være tale om identitetsmisbrug i bestemmelsens forstand. Ikke-identificerbare oplysninger, herunder også almindelige og hyppigt anvendte navne, falder således uden for bestemmelsens anvendelsesområde. Dette begrundes særligt i, at kränkelsen dermed ikke finder sted eller bliver for lidt mærkbar. Det må imidlertid bero på en konkret vurdering, hvornår der foreligger tilstrækkelige identificerbare oplysninger.

Det kan af analysen i kapitel 3 udledes, at straffelovens § 264 e, i vidt omfang kan finde anvendelse på forhold, der i forvejen er kriminaliseret af andre straffebestemmelser. Der kan således forekomme overlap i bestemmelsernes anvendelsesområde, særligt i tilfælde vedrørende handel og optagelse af lån på internettet, samt ved brug af NemID. Ved overlap forudsætter lovgiver, at der straffes i sammenstød. På enkelte områder får straffelovens § 264 e imidlertid et selvstændigt

anvendelsesområde. For så vidt angår sammenligningen med formueforbrydelserne, kan navnlig manglen på berigelsesforsæt bevirke, at et givent forhold alene er strafbart efter straffelovens § 264 e. Omvendt vil misbrug af en andens oplysninger ikke være strafbar efter straffelovens § 264 e, såfremt oplysningerne tilhører en juridisk person. Såfremt juridiske personers oplysninger anvendes i et bedragerilignende tilfælde, vil forholdet efter omstændighederne i stedet være strafbart efter straffelovens §§ 279 eller 279 a. For så vidt angår tilfælde af overlap med straffelovens § 171 om dokumentfalsk, kan konkluderes, at straffelovens § 264 e kan få et selvstændigt anvendelsesområde i tilfælde, hvor der enten ikke er tale om et dokument efter definitionen i straffelovens § 171, stk. 2, eller hvor handlingen ikke har retlige konsekvenser. Dette må særligt kunne forekomme i situationer, hvor oplysningerne anvendes som led i digital korrespondance.

Det kan på baggrund af kapitel 3 konkluderes, at straffelovens § 264 e i et begrænset omfang kriminaliserer handlinger, som ikke i forvejen er strafbare. De mest nærliggende og tænkelige eksempler herpå må være de i lovforslaget nævnte eksempler, herunder oprettelse af falske profiler på de sociale medier, uden hensigt om økonomisk vinding eller lignende. Sådanne tilfælde kan imidlertid til en vis grad også være strafbare efter andre bestemmelser, navnlig straffelovens §§ 264 d og 267. Som udledt i afsnit 3.4.3, har straffelovens § 264 e et bredere anvendelsesområde end straffelovens § 264 d, idet straffelovens § 264 e regulerer anvendelsen af en bredere kreds af oplysninger, herunder neutrale oplysninger som eksempelvis navn og adresse. Disse oplysninger er imidlertid ikke tilstrækkelige til at udgøre en krænkelse efter straffelovens § 264 d. Endvidere rummer begrebet "anvendelse" i straffelovens § 264 e, nr. 1 flere handlinger end begrebet "videregivelse" efter straffelovens § 264 d, hvormed det strafbare område efter straffelovens § 264 e spænder bredere. Det bredere anvendelsesområde tydeliggøres tillige ved, at manipuleret materiale efter straffelovens § 264 e, nr. 2 kan forekomme i adskillige former og grader, uden nødvendigvis at vedrøre private forhold eller forhold, som kan forlanges unddraget en bredere offentlighed. Generelt må konstateres, at anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e, nr. 1 sammenlignet med nr. 2, har størst rækkevidde. Dette særligt henset til, at begrebet "anvender" favner bredt, og som konstateret i kapitel 3 kan rumme adskillige handlinger.

For så vidt angår straffelovens § 267 kan denne tillige have et overlappende anvendelsesområde med straffelovens § 264 e, særligt i forbindelse med de sociale medier, som ofte anvendes til eksempelvis offentlige debatter, parodier, satire samt fremsættelse af ærekrænkende ytringer. Grænserne for det

strafbare område i straffelovens § 264 e må fastsættes på baggrund af samme afvejninger, som gør sig gældende for straffelovens § 267, navnlig hensynet til ytringsfriheden over for privatlivets fred. De nærmere grænser kan vanskeligt fastsættes, omend det kan konkluderes, at kravet om utilbørlighed bliver afgørende i denne afgrænsning.

Foruden ligheden med de øvrige nævnte straffebestemmelers anvendelsesområde, kan straffelovens § 264 e tillige overlape med databeskyttelsesreglerne, som generelt har et bredere anvendelsesområde, og som kan sanktioneres med tilsvarende strafferamme. På baggrund af afsnit 3.4.6 kan imidlertid konkluderes, at der i tilfælde af overlap alene rejses tiltale efter databeskyttelsesreglerne, såfremt der ikke begæres påtale af straffelovens § 264 e, og sagen desuden er af grovere og principiel karakter. Databeskyttelsesreglernes beskyttelse må således konstateres at være af illusorisk karakter i nærværende sammenhæng.

Samlet kan det konkluderes, at straffelovens § 264 e alene selvstændigt kriminaliserer de mildeste former for identitetsmisbrug. Tilsvarende må den potentielle skadevirkning heraf, i sammenligning med de grovere tilfælde, være af mindre betydning, omend det kan være generende for den person, hvis oplysninger misbruges. Lovgivers bevidsthed herom afspejles i, at bestemmelsen er undergivet betinget offentlig påtale, jf. straffelovens § 275, stk. 2, nr. 1. Der kan således forekomme tilfælde, hvor der trods overtrædelse af straffelovens § 264 e og øvrige straffebestemmelser, i mangel på anmeldelse af identitetsmisbrug, alene rejses tiltale for de øvrige lovovertrædelser. Det strafbare områdes mindre alvorlige karakter og ringe betydning for samfundets retsorden, afspejles tillige i den beskedne strafferamme. Fængselsstraf kan idømmes i grove tilfælde, hvor identitetsmisbruget eksempelvis har været længerevarende, systematisk og gentagne. Sådanne tilfælde af identitetsmisbrug kan imidlertid i forvejen være strafbare efter reglerne om stalking og tilhold.

Det må afslutningsvist konkluderes, at retstilstanden i en vis grad forekommer uklar. Som det fremgår af afhandlingens undersøgelse, må anvendelse af straffelovens § 264 e i vidt omfang bero på en konkret vurdering, som grundlæggende må foretages i lyset af hensynet til forurettede og behovet for et strafferetligt værn, og om nødvendigt med inddragelse af hensynet til ytringsfriheden. Det er således overladt til domstolene at foretage en nærmere afgrænsning af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e, ud fra den til enhver tid herskende opfattelse af, hvordan privatlivet bør beskyttes.

Kapitel 4

4.1 Legalitetsprincippet

Ovenstående gennemgang af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e efterlader et indtryk af, at det på flere områder forekommer uklart hvilke handlinger, der omfattes af det strafbare område, særligt henset til bestemmelsens brede begreber og manglende sproglige præcision. Det findes derfor nærliggende at undersøge bestemmelsen i lyset af det strafferetlige legalitetsprincip i straffelovens § 1 og EMRK art. 7, hvorefter straf alene kan pålægges med hjemmel i lov. EMRK art. 7 supplerer straffelovens § 1, og de to bestemmelser skal ses som to adskilte bestemmelser, hvor krav udledt af begge, skal iagttages i den danske strafferet.¹²⁵

4.1.2 Straffelovens § 1

Legalitetsprincippet er lovfæstet i straffelovens § 1, hvorefter straf kun kan *“pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant”*. En handling eller undladelse kan således kun straffes, såfremt handlingen eller undladelsen udgør en overtrædelse af en materiel lovbestemmelse, der efter loven kan udløse straf, eller såfremt handlingen eller undladelsen kan ligestilles med et forhold, som efter loven kan udløse straf.¹²⁶

Som følge af kravet om lovhjemmel i straffelovens § 1 opstår spørgsmålet om, hvorvidt der for pålæggelse af straf, også gælder et krav om klarhed i lovgrundlaget. Trine Baumbach anfører herom, at der med *“klarhed”* refereres til selve straffebestemmelsens ordlyd. Heri må ligge et ideal om, at bestemmelsen skal være tilstrækkelig klar til, at den almindelige borger bliver vidende om, hvad der er strafbart.¹²⁷ Princippet om klarhed hænger sammen med princippet om forudsigelighed, som

¹²⁵ Baumbach, Det strafferetlige legalitetsprincip - hjemmel og fortolkning, 2008, s. 256

¹²⁶ *Ibid*, s 152

¹²⁷ *Ibid*, s. 157

derimod refererer til den endelige fortolkning af retsgrundlaget.¹²⁸ Kravet om forudsigelighed kan være opfyldt, selv når det ved fortolkning er nødvendigt at inddrage andre retskilder end loven. En klart formuleret straffebestemmelse kan vel at mærke lettere fortolkes, end en uklar straffebestemmelse med vage formuleringer.¹²⁹

Trine Baumbach anfører imidlertid, at der af straffelovens § 1 ikke kan udledes et krav om klarhed, omend det må anses som værende god lovgivningsskik at formulere lovregler så præcist som muligt. Synspunktet begrundes i, at straffelovens § 1 også hjemler en adgang til begrænset udvidende fortolkning, og at det ikke i alle tilfælde vil være muligt at udforme en tilstrækkeligt præcis lovbestemmelse, som samtidig dækker i alle henseender, som kriminaliseringen og formålet hermed tilsigter.¹³⁰ Trine Baumbach formulerer det dermed således, at der alene gælder et *ideal* om klarhed, og at der ikke af straffelovens § 1 kan udledes retlige normer om den enkelte straffebestemmelser lov kvalitet.¹³¹

Princippet om klarhed understøttes af Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet¹³², hvor det i pkt. 2.1. fremgår, at navnlig klarhed er væsentligt i lovgivning, som giver myndighederne mulighed for at foretage indgreb over for borgerne, for eksempel i form af straf. Det fremgår også, at det er et “[...] *grundlæggende element i lov kvalitet, at enhver, som lovtæksten henvender sig til, så vidt muligt let skal kunne læse og forstå den. Lovforslag skal således affattes klart, systematisk, let læseligt og pædagogisk. En godt og klart affattet lov er en nødvendig forudsætning for en ensartet retsanvendelse og dermed for forudsigelighed og retssikkerhed.*”¹³³ Det bemærkes desuden i vejledningen, at lovens forarbejder kan have væsentlig fortolkningsmæssig betydning, hvorved uklare bemærkninger i lovforslaget kan medføre, at loven får anden anvendelse end tilsigtet i praksis.¹³⁴ Vejledningen understreger dermed væsentligheden af klarhed og forudsigelighed i den strafferetlige regulering.

¹²⁸ *Ibid*, s. 159

¹²⁹ *Ibid*, s. 160

¹³⁰ Baumbach, Det strafferetlige legalitetsprincip - hjemmel og fortolkning, 2008, s. 166f

¹³¹ *Ibid*, s. 167

¹³² Justitsministeriet, Vejledning om lov kvalitet, 2017

¹³³ *Ibid*, s. 20

¹³⁴ *Ibid*, s. 88

4.1.3 EMRK art. 7

Straffelovens § 1 suppleres af EMRK art. 7, som ligeledes indeholder et strafferetligt legalitetsprincip om, at ingen kan straffes uden at have overtrådt en retsregel. Foruden dette, er det af EMD indfortolket, at art. 7 tillige stiller kvalitative krav til et lands nationale regler, der regulerer og definerer forbrydelse og straf.¹³⁵ Straffebestemmelser skal som følge heraf være tilstrækkeligt klare og præcise, hvilket blandt andet blev udtrykt i *Başkaya and Okçuoğlu mod Tyrkiet*, hvor EMD udtalte, at “[...] *an offence and the sanctions provided for it must be clearly defined in the law. This requirement is satisfied where the individual can know from the wording of the relevant provision and, if need be, with the assistance of the courts’ interpretation of it, what acts and omissions will make him criminally liable.*”¹³⁶ Det er således fast antaget, at det for borgeren må stå klart ud fra bestemmelsens ordlyd og retspraksis på området, hvilke handlinger der kan medføre strafansvar. EMD vedkender imidlertid, at hvor præcist en straffebestemmelse end er udformet, “*there is an inevitable element of judicial interpretation. There will always be a need for elucidation of doubtful points and for adaptation to changing circumstances.*”¹³⁷

Kravet om, at en forbrydelse skal være tilstrækkeligt klart og præcist defineret, er imidlertid ikke et krav om klarhed i lovbestemmelsernes ordlyd, men refererer derimod til forudsigeligheden af retstilstanden i sin helhed. Dette begrundes først og fremmest med, at kravet er knyttet op på, at en handling kun kan straffes, såfremt den udgør en forbrydelse efter national eller international *ret*, hvilket omfatter såvel skreven som uskreven ret. Dernæst begrundes det i muligheden for at imødekomme udviklingen, og sikre en form for smidighed, eksempelvis ved brug af generelle og brede begreber.¹³⁸ I dommen *Kokkinakis mod Grækenland* anførte EMD netop, at mange straffebestemmelser ikke er formuleret præcist, da der er behov for at holde trit med udviklingen og undgå rigiditet. I den konkrete sag fandtes der i forvejen offentliggjort og tilgængelig fast national retspraksis vedrørende den i sagen omhandlede bestemmelse. EMD fandt på den baggrund, at EMRK art. 7 ikke var krænket, idet bestemmelsen i sin helhed var tilstrækkelig klar til, at klager kunne forudse retstilstanden, og dermed indrette sin adfærd i overensstemmelse hermed.¹³⁹

¹³⁵ Kjølbro, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere 2017*, s. 733

¹³⁶ *Başkaya and Okçuoğlu mod Tyrkiet*, Dom af 08-07-1999, pkt. 36

¹³⁷ *Ibid*, pkt. 39

¹³⁸ Baumbach, *Det strafferetlige legalitetsprincip - hjemmel og fortolkning*, 2008, s. 248 og 140

¹³⁹ *Kokkinakis mod Grækenland*, Dom af 25-05-1993, pkt. 40

Med begrebet “ret” i EMRK art. 7 må som nævnt forstås et begreb, der omfatter skreven såvel som uskreven ret. Det er således ikke i strid med kravene i EMRK art. 7, at det er nødvendigt at inddrage retspraksis for at udlede retstilstanden på et givent område. Det blev af EMD fastslået i *Streletz, Kessler og Krenz mod Tyskland*, at det ej heller er i strid med EMRK art. 7, at der gennem retspraksis sker en gradvis afklaring af en straffebestemmelses anvendelsesområde. EMD fastslog at: *“article 7 of the Convention cannot be read as outlawing the gradual clarification of the rules of criminal liability through judicial interpretation from case to case, provided that the resultant development is consistent with the essence of the offence and could reasonably be foreseen.”*¹⁴⁰ Der er således ikke forbud mod, at straffebestemmers anvendelsesområde gradvist udvikler sig og tilpasses omstændighederne, så længe det er i overensstemmelse med kernen af forbrydelsen og med rimelighed kan forudses. I *Cantoni mod Frankrig* udtalte EMD, at behovet for at holde trit med samfundsudviklingen også medfører, at *“many laws are inevitably couched in terms which, to a greater or lesser extent, are vague. The interpretation and application of such enactments depend on practice.”*¹⁴¹ Vage vendinger kan eksempelvis være generelle kategoriseringer frem for udtømmende lister. I grænsetilfælde gælder, at en bestemmelse ikke er i strid med EMRK art. 7, forudsat bestemmelsen i de fleste tilfælde må anses som værende tilstrækkelig præcis, trods muligheden for tvivlstilfælde.¹⁴²

På baggrund af dommen *Camilleri mod Malta*¹⁴³ synes det imidlertid ikke tilstrækkeligt, at de enkelte nationale straffebestemmelser lever op til forudsigelighedskravet udledt af EMRK art. 7, såfremt den samlede retstilstand er uforudsigelig. I den konkrete sag opfyldte den omhandlede forbrydelse gerningsindholdet i to straffebestemmelser, som havde to forskellige strafferammer. Det var overladt til anklagemyndigheden at afgøre efter hvilken bestemmelse, der skulle rejses tiltale. EMD fastslog, at gerningsindholdet og strafferammerne i de enkelte bestemmelser isoleret var tilstrækkeligt forudsigelige. Imidlertid var forudsigelighedskravet efter EMRK art. 7 ikke opfyldt, idet der ikke fandtes retningslinjer for, hvorvidt forholdet skulle henføres til den ene eller den anden bestemmelse. Det var således ikke muligt for den tiltalte at forudse sin retsstilling, og EMD fandt, at EMRK art. 7

¹⁴⁰ *Streletz, Kessler og Krenz mod Tyskland*, Dom af 22. marts 2001, pkt. 50

¹⁴¹ *Cantoni mod Frankrig*, Dom af 15-11-1996, pkt. 31

¹⁴² *Ibid*, pkt. 32

¹⁴³ *Camilleri mod Malta*, Dom af 22-01-2013

var krænket.¹⁴⁴ Risikoen for vilkårligt rejst tiltale er således ikke overensstemmende med forudsigelighedskravet i EMRK art. 7.

Sammenfattende kan ud fra ovenstående konstateres, at national ret i væsentlig grad skal være uforudsigelig førend EMD konstaterer, at der foreligger en krænkelse af EMRK art. 7. I vurderingen af, hvorvidt en bestemmelse er i strid med forudsigelighedskravet i EMRK art. 7, indgår en afvejning af hensynet til borgerne og disses retssikkerhed, over for de enkelte medlemsstater mulighed for at tilpasse sig samfundsudviklingen ved at have smidige straffebestemmelser, hvis anvendelsesområde om nødvendigt gradvist må præciseres undervejs.

4.2 Sammenfattende om straffelovens § 264 e i lyset af legalitetsprincippet

Ordlyden af straffelovens § 264 e er formuleret med begreber som “uberettiget” og “utilbørligt” samt en ikke-udtømmende liste med eksempler på “oplysninger” omfattet af bestemmelsen. Der er generelt tale om brede formuleringer og begreber, som kan rumme adskillige former for adfærd. Ordlyden alene giver derfor en begrænset vejledning om det strafbare område, hvilket kan gøre det vanskeligt for den almindelige borger at forudse bestemmelsens anvendelsesområde.

Det må bemærkes, at straffelovens § 264 e udspringer af den øgede digitalisering og den deraf følgende risiko for identitetsmisbrug. På den baggrund må det anses som naturligt og ideelt for lovgiver, at anvende vage og brede formuleringer, således at bestemmelsen er teknologineutral, og generelt kan følge samfundets hastige digitale udvikling. Det kan i den forbindelse anføres, at bestemmelsen efter omstændighederne er formuleret så præcist, som det for lovgiver er muligt. Som det følger af praksis i afsnit 4.1.3, anerkender EMD, at straffebestemmelser ikke altid formuleres præcist for at imødekomme behovet for at kunne holde trit med samfundsudviklingen. I dommene Kokkinakis mod Grækenland og Cantoni mod Frankrig udgjorde de nationale bredt formulerede straffebestemmelser ikke en krænkelse af EMRK art. 7. EMD udtalte i Cantoni mod Frankrig, at mange love uundgåeligt er formuleret i vage vendinger, for at kunne følge med udviklingen. Det fremgår endvidere af Streletz, Kessler og Krenz mod Tyskland, er det ej heller en krænkelse af EMRK art. 7, at en straffebestemmelser anvendelsesområde gradvist afklares gennem retspraksis. Det må

¹⁴⁴ Baumbach, TfK 2013.105, Det strafferetlige legalitetsprincip - i straffeloven og i Menneskerettighedskonventionen

netop forventes, at straffelovens § 264 e løbende fortolkes og præciseres i takt med samfundets udvikling, og at anvendelsesområdet nærmere afgrænses af domstolene. Bestemmelsens uklare ordlyd er således formentlig ikke i sig selv uforenelig med legalitetsprincippet, omend det generelt kan være retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at straffebestemmelser formuleres i *for* vage vendinger. Trods det forholdsvist store råderum for brede formuleringer i nationale straffebestemmelser, må kravene udledt af EMRK art. 7 på samme måde som straffelovens § 1, skabe nogle lovgivningsmæssige idealer, som lovgiver bør bestræbe sig på at efterleve.

Identitetsmisbrug er et område, som hidtil ikke har været selvstændigt kriminaliseret i straffeloven, hvorfor der for nuværende naturligt ikke eksisterer retspraksis, som kan bidrage til bestemmelsens klarhed og forudsigelighed. Der må således i stedet søges fortolkningsbidrag i bestemmelsens forarbejder og formål. Som anført i afsnit 3.2 er bestemmelsens forarbejder forholdsvis tavs om både nærmere begrebsafklaring og bestemmelsens tilsigtede anvendelsesområde. Der nævnes alene få eksempler på identitetsmisbrug, herunder særligt oprettelse af falske profiler på de sociale medier. Som følge af undersøgelsen af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e i kapitel 3 må konkluderes, at bestemmelsen kan tænkes anvendt på adskillige andre forhold end blot falske profiler. Forarbejderne bidrager således i ringe grad til bestemmelsens forudsigelighed, og der kan stilles spørgsmålstejn ved, om lovforslaget til bestemmelsen lever op til den ønskede lov kvalitet.

Imidlertid kan andre straffebestemmelser i et vist omfang bidrage til nærmere fortolkning af de i bestemmelsen anvendte begrebers rækkevidde, navnlig bestemmelserne i straffelovens kapitel 27, som tillige indeholder begrebet "uberettiget". Bestemmelsens placering i straffelovens kapitel 27 og de dertil knyttede beskyttelsesinteresser, må ligeledes bidrage til forståelse af bestemmelsens tilsigtede anvendelse.¹⁴⁵ Til trods for det i afsnit 3.3 udledte fortolkningsbidrag, indeholder bestemmelsen fortsat flere uklarheder, som for nuværende ikke kan klarlægges nærmere, hverken efter ordlyd eller forarbejder. Det bliver således i høj grad op til domstolene nærmere at fastlægge udstrækningen af det strafbare område.

Straffelovens § 264 e må formentlig på baggrund af ovenstående ikke være i direkte strid med legalitetsprincippet, omend der muligt kan opstå udfordringer med at begrænse bestemmelsens anvendelsesområde. I mangel på sproglig præcision, retspraksis samt detaljerede forarbejder, kan

¹⁴⁵ For nærmere gennemgang heraf henvises til afsnit 3.3.1

bestemmelsen forekomme retssikkerhedsmæssigt betænkelig set i lyset af legalitetsprincippet. Det er for nuværende vanskeligt for den almindelige borger at forudse, hvad der må betragtes som strafbar eller almindelig adfærd, særligt for så vidt angår adfærd på internettet. Dertil kommer, at det kan forekomme uforudsigeligt, hvorvidt straffelovens § 264 e og andre straffebestemmelser med ligearartet gerningsindhold konsekvent straffes i sammenstød, eller om der alene rejses tiltale for en af bestemmelserne. Ved tilfælde af overtrædelse af flere straffebestemmelser med samme strafferamme, eksempelvis straffelovens §§ 264 d og 264 e, kan det tilsvarende forekomme uforudsigeligt, hvilken straf borgeren kan forvente. Det kan eksempelvis tænkes, at strafniveauet i praksis er fastsat højere for straffelovens § 264 d end for straffelovens § 264 e. De nærmere grænser for det strafbare område må følge af kommende retspraksis. Der synes dog at foreligge en risiko for uforudsigelige domfældelser.

Kapitel 5

5.1 Komparativ ret (Norge)

Henset til de mange uklarheder forbundet med den nye kriminalisering af identitetsmisbrug i den danske straffelov, findes det nærliggende at undersøge den ligeartede norske bestemmelse om "identitetskrenkelse", idet denne bestemmelse har eksisteret og været anvendt i praksis i en årrække. Der tages udgangspunkt i forskelle og ligheder i bestemmelserne, samt den norske bestemmelses anvendelse i praksis, da dette forventes at kunne bidrage til nærmere afdækning af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e.

5.1.1 Lov om straff (straffeloven) § 202

I Norge blev der ved lov den 19. juni 2009 indsat § 202 om "identitetskrenkelse" i den norske straffelovs kapitel 21 om "vern om informasjon og informasjonsutveksling".¹⁴⁶ Baggrunden herfor var, at Justis- og politidepartementet¹⁴⁷ så et behov for at samle og videreudvikle en række straffebestemmelser, som beskytter retten til information og informationsudveksling. Formålet var at gøre det lettere at se sammenhængen mellem beslægtede straffebestemmelser, og gøre grænserne for det strafbare område tydeligere. Departementet fandt, at der var et behov for at kriminalisere nye områder, for at imødegå nye strafværdige handlinger, som den teknologiske udvikling har muliggjort, eksempelvis at optræde med falske- og forvekslelige identiteter. Man fandt således, at dette skulle kriminaliseres særskilt.¹⁴⁸ Lignende overvejelser ligger bag den danske straffelovs § 264 e.¹⁴⁹ Den norske straffelovs § 202 har følgende ordlyd:

"Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som uberettiget setter seg i besittelse av en annens identitetsbevis, eller opptrer med en annens identitet eller med en identitet som er lett å forveksle med en annens identitet, med forsett om å

- a) oppnå en uberettiget vinning for seg eller en annen, eller*
- b) påføre en annen tap eller ulempe"*¹⁵⁰

¹⁴⁶ Lov om straff (straffeloven), LOV-2005-05-20-28

¹⁴⁷ Justis- og politidepartementet er svarende til Justitsministeriet i Danmark

¹⁴⁸ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 17

¹⁴⁹ Se herom afsnit 3.1

¹⁵⁰ Lov om straff (straffeloven), LOV-2005-05-20-28, § 202

Bestemmelsens placering i den norske straffelov kapitel 21 om ”vern om informasjon og informasjonsutveksling”, indikerer, at det navnlig er tilliden til informationsudveksling, herunder elektronisk kommunikation, der er bestemmelsens primære beskyttelsesinteresse. I forarbejderne præciseres desuden, at *“identitetskrenkelse kan krenke menneskers integritet og sikkerhet [...]”*¹⁵¹, hvorfor bestemmelsen tillige må tilsigte at beskytte enkeltpersoners privatliv. Derudover beskyttes også dokumenttilliden ved, at bestemmelsen kriminaliserer uberettiget besiddelse af en andens identitetsbevis.¹⁵² Bestemmelsen indeholder således flere beskyttelseshensyn, hvorimod den danske § 264 e primært tilsigter at beskytte privatlivet, som nærmere beskrevet i afsnit 3.1.

Beskyttelseshensynene bag den norske bestemmelse retter sig ikke alene mod beskyttelse af privatlivet, hvilket blandt andet kommer til udtryk ved, at beskyttelsen mod “identitetskrenkelse” gælder såvel fysiske som juridiske personer.¹⁵³ I forarbejderne til bestemmelsen nævnes flere eksempler på “identitetskrenkelse” af juridiske personer, blandt andet ved anvendelse af andres “organisasjonsnummer”¹⁵⁴ eller webadresse.¹⁵⁵ I forarbejderne fokuseres særligt på at beskytte mod såkaldt “phishing”, hvor en hjemmeside til forveksling fremstår som hørende til en anden velkendt virksomhed, for eksempel en bank. Besøgende på hjemmesiden foranlediges herefter til at indtaste bankoplysninger, som efterfølgende kan misbruges af gerningspersonen.¹⁵⁶ Herved udsættes den velkendte virksomhed for en “identitetskrenkelse”. Den norske straffelovs § 202 adskiller sig på dette punkt væsentligt fra den danske straffelovs § 264 e, idet der efter denne bestemmelse alene beskyttes oplysninger om en anden *fysisk* person, som udledt i 3.4.1.1.

5.1.2 Uberettiget besiddelse af en andens identitetsbevis

Efter første led af den norske straffelovs § 202 straffes den, der *“uberettiget setter seg i besittelse av en annens identitetsbevis”*. Dette er ikke en del af gerningsindholdet i den danske straffelovs § 264 e. Efter omstændighederne kan en sådan adfærd imidlertid være strafbar efter andre straffebestemmelser

¹⁵¹Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 44

¹⁵² *Ibid.*, s. 138ff

¹⁵³ *Ibid.*, s. 402

¹⁵⁴ Organisasjonsnummer er i lighed med det danske CVR-nummer

¹⁵⁵ Se herom blandt andet LF-2013-18208, hvor gerningspersonen ansat ved Klinik Z anvendte oplysninger om Klinik Z til blandt andet at bestille varer, og derved krænkede virksomheden

¹⁵⁶ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 46

i den danske straffelov, herunder eksempelvis tyveri efter § 176 og § 263 om hacking. Yderligere gennemgang foretages dermed ikke, idet dette led ikke kan bidrage til nærmere afdækning af anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e.

5.1.3 Uberettiget vinding, tab eller ulempe

En anden væsentlig forskel kommer til udtryk ved, at den norske bestemmelses litra a og b opstiller krav om, at “identitetskrenkelsen” skal være sket med forsæt om at opnå uberettiget vinding, eller påføre en anden tab eller ulempe. Her adskiller den norske bestemmelse sig således fra den danske, idet der efter straffelovens § 264 e, ikke er krav om, at identitetsmisbruget skal være sket med et bestemt formål.

Efter den norske bestemmelse kan motivet for “identitetskrenkelse” også være andet end økonomisk vinding, idet formålet både kan være uberettiget vinding, tab eller ulempe. Disse begreber må siges at være brede, og kan dække over adskillige formål. I LE-2013-212301, hvor en far havde anvendt sit barns e-postkonto¹⁵⁷ til at sende beskeder i barnets navn til dennes advokat, blev det anset som “vinding” at påvirke udfaldet af en børnesag. Af forarbejderne fremgår desuden, at alene opnåelsen af en fordel tillige kan anses som “vinding”, for eksempel ved deltagelse i en sammenkomst, som man ellers ikke havde fået adgang til.¹⁵⁸ Det må således for eksempel kunne anses som “vinding” efter litra a at fremstå med en andens billede på en datingtjeneste, for at komme på en date.

Det fremgår af forarbejderne til den norske straffelovs § 202, at bestemmelsen må fortolkes i lyset af almindelige retsstridighedsbetragtninger. Nogle handlinger som umiddelbart kan omfattes af bestemmelsen, må således holdes uden for det strafbare område. Det anføres i forlængelse heraf, at det ved “ulempe” ikke er tilstrækkeligt, at den forurettede oplever ubehag ved handlingen, eller på anden måde er negativt berørt. Tærsklen for, hvad der kan rummes i begrebet “ulempe” må således ud fra de almindelige retsstridighedsbetragtninger ligge højere og fastlægges nærmere af domstolene.¹⁵⁹ Som anført i afsnit 3.3.3, indeholder utilbørlighedskravet efter straffelovens § 264 e på samme måde et element af retsstridighedsbetragtninger, og fastsætter en nedre grænse for bestemmelsens anvendelsesområde. Fælles for begge bestemmelser må således være, at ikke alle

¹⁵⁷ Det norske e-postkonto er svarende til dansk e-Boks

¹⁵⁸ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 402

¹⁵⁹ *Ibid*

handlinger omfattet af bestemmelsernes ordlyd, skal omfattes af det strafbare område. Det må være op til domstolene at fastlægge grænserne herfor nærmere.

5.1.4 Bank-ID og kortoplysninger

Forarbejderne til den norske § 202 forudsætter eksplicit, at det er et menneske, og ikke en datamaskine, der vildledes af identitetsmisbruget.¹⁶⁰ Som udgangspunkt vil bestemmelsen således ikke kunne finde anvendelse ved tilfælde af for eksempel databedrageri, hvor netop en datamaskine manipuleres. Imidlertid må behovet for beskyttelse mod identitetskrænkelser til stadighed foreligge i sådanne situationer. Dette udfordres dog af forarbejdernes angivelse af, at bestemmelsen kun kan anvendes ved optræden over for menneskelige adressater. Denne angivelse harmonerer dårligt med bestemmelsens bagvedliggende hensyn, og krænkelserne over for den, der får sin identitet misbrugt, vil være den samme, uanset om der er tale om en menneskelig eller maskinel adressat. Inger Marie Sunde anfører i den forbindelse, at det næppe kan være tilsigtet, at den norske bestemmelse ikke skal anvendes ved for eksempel databedrageri.¹⁶¹ Forarbejderne til den danske bestemmelse angiver ikke, hvorvidt oplysningerne om en anden person skal anvendes over for et menneske eller en datamaskine. Dermed er det, modsat den norske bestemmelse, uden betydning for strafansvaret efter straffelovens § 264 e, om oplysningerne anvendes over for en menneskelig eller maskinel adressat.

Som det følger af afsnit 3.4.1.2 er der sammenfald i anvendelsesområdet for straffelovens §§ 264 e og 279 a om databedrageri. Handlinger omfattet af den danske databedrageribestemmelse formodes tillige at kunne være omfattet af straffelovens § 264 e. Dette gælder blandt andet anvendelse af en anden persons NemID, idet gerningspersonen fremtræder som værende ejer af identiteten knyttet til det pågældende NemID. Den norske straffelovs § 202 omfatter selv samme handling, hvilket blandt andet ses i LA-2021-5703, hvor gerningspersonen ved brug af sin samlevers bank-ID¹⁶², uberettiget opnåede diverse lån og kreditter. Den norske lagmannsret¹⁶³ fastslog, at anvendelsen af samleverens bank-ID, svarer til at optræde med en andens identitet i den norske bestemmelses forstand.¹⁶⁴ På baggrund heraf, må det anses som sandsynligt, at den danske bestemmelse på tilsvarende måde, kan

¹⁶⁰ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 402

¹⁶¹ Sunde, Datakriminalitet, 2016, s. 138

¹⁶² Norsk bank-ID er tilsvarende det danske NemID

¹⁶³ Den norske lagmannsret er tilsvarende den danske landsret

¹⁶⁴ LA-2021-5703 under "Skyldsspørgsmålet - tiltalen IV"

finde anvendelse på forhold vedrørende brug af en andens NemID, som netop formodet i afsnit 3.4.1.2.

Som nævnt er det imidlertid uvist, hvorvidt indtastning af kortoplysninger på internettet, inklusive navn på kortindehaver, isoleret set omfattes af den danske straffelovs § 264 e. For så vidt angår den norske bestemmelse, anfører Inger Marie Sunde, at misbrug af kortoplysninger antages at være omfattet af den norske straffelovs § 202, 2. led, uanset om handlingen i den forbindelse kvalificeres som bedrageri eller databedrageri. Det anføres, at dette ikke har betydning for handlingens strafværdighed, idet krænkelsen for den, der får sit kort misbrugt, er den samme.¹⁶⁵ I LB-2015-56957 blev gerningspersonen netop fundet skyldig i "identitetskrenkelse", ved blandt andet at have sat sig i besiddelse af forurettedes VISA-kort, for senere at benytte forurettedes identitet til at skaffe sig eller andre uberettiget vinding. Ud fra disse betragtninger, må misbrug af kortoplysninger, dermed anses som værende omfattet af den norske straffelovs § 202. Samme betragtning må kunne gøre sig gældende for den danske bestemmelse, særligt henset til at denne i høj grad værner om privatlivet, og at der netop også kan forekomme en krænkelse af privatlivet ved misbrug af kortoplysninger. Der kan derfor argumenteres for, at eksempelvis indtastning af kortoplysninger og navn på kortindehaver, i sig selv vil kunne omfattes af den danske straffelovs § 264 e. Uden samtidig angivelse af navn på kortindehaver, er der imidlertid tvivl om, hvorvidt den blotte indtastning af for eksempel kortnummer, er omfattet af begge bestemmelser. Det fremgår ikke af ovennævnte dom, hvilke oplysninger knyttet til kortet, der blev anvendt og dermed udgjorde misbrug af forurettedes identitet. Det må dog formodes, at numre knyttet til kortet i sig selv ikke er personidentificerbare oplysninger, og dermed falder uden for bestemmelsernes tilsigtede anvendelsesområde.

5.1.5 Fiktive og forvekslelige identiteter

Andet led af den norske straffelovs § 202 kriminaliserer at optræde med en andens identitet eller med en identitet, som er let at forveksle med en anden identitet. Bestemmelsen omfatter ikke brug af en fiktiv identitet, da en anden persons identitet herved ikke krænkes.¹⁶⁶ Det samme gør sig gældende for den danske bestemmelse, som også anført i 3.3.2. Imidlertid gælder, at brugen af fiktive identiteter omfattes af den norske bestemmelse, såfremt den fiktive identitet er let forvekslelig med en ikke-

¹⁶⁵ Sunde, Data kriminalitet, 2016, s. 146

¹⁶⁶ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 44

fiktiv identitet. I forarbejderne til bestemmelsen nævnes som eksempel en sag om to forvekslelige domænenavne; Kvearner.com og Kvaerner.com. Kriminaliseringen af brug af forvekslelig fiktiv identitet i Norge begrundes i, at det ikke bør gøre nogen forskel for strafbarheden, at den benyttede identitet ikke er helt identisk med den ikke-fiktive identitet.¹⁶⁷

Det er bemærkelsesværdigt, at både den danske bestemmelse og forarbejderne hertil, forholder sig tavst på dette område. Som udledt i afsnit i 3.3.2 kan straffelovens § 264 e formentlig finde anvendelse på delvist fiktive identiteter, hvis blot én oplysning er korrekt og personidentificerbar. Bestemmelsen omfatter dog ikke den fuldkomne fiktive identitet, som ikke tilhører en anden person. Det må hertil bemærkes, at det til stadighed kan opleves krænkende for den, hvis oplysninger er let forvekslelige med den fiktive identitet. Der kan eksempelvis anvendes et navn, som ved anden stavemåde, lægger sig så tæt op ad et andet navn tilhørende en anden person, at disse navne er let forvekslelige. Nødvendigheden af beskyttelsen mod privatlivskrænkelser må siges at være den samme, hvorfor det kan undre, at lovgiver ikke aktivt har forholdt sig hertil. Det kan umiddelbart forekomme vanskeligt at udlede, at den danske bestemmelse også omfatter fiktive identiteter, der er let forvekslelige, idet der efter ordlyden skal anvendes "oplysninger om en anden person" - det være sig én eller flere korrekte oplysninger. Den norske bestemmelse må dermed siges at kunne ramme flere og andre former for identitetskrænkelser end den danske bestemmelse.

5.1.6 Identitetsoplysninger

Andet led af den norske straffelovs § 202 er næppe overtrådt ved brug af en anden persons navn, hvis navnet er almindeligt og særligt udbredt, dersom krænkelsen bliver for abstrakt og for lidt følbart for den enkelte.¹⁶⁸ Forarbejderne indikerer tillige, at det ikke er tilstrækkeligt til at kunne anses som værende strafbart, idet oplysningerne skal kunne identificere en fysisk eller juridisk person. Som eksempler på begrebet "identitet" angives navn, fødselsdagsdato, mailadresse og andre oplysninger, som alene eller sammen med anden information, kan identificere en fysisk eller juridisk person.¹⁶⁹ Også brug af en anden persons telefonnummer, kan være tilstrækkelig til identifikation af en fysisk person. I LB-2020-14242 havde gerningspersonen gennem en fiktiv profil på de sociale medier,

¹⁶⁷ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 44ff

¹⁶⁸ Sunde, Datakriminalitet, 2016, s. 143

¹⁶⁹ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 46

tilbudt salg af sex mod forhåndsbetaling på app'en "Vipps"¹⁷⁰, og i den forbindelse opgivet forurettedes telefonnummer som betalingsmodtager, som var det indehaveren af profilens eget telefonnummer. Lagmannsretten fastslog, at: *"tiltalte framsto i utgangspunktet med en fiktiv identitet på Whisper. Dette rammes ikke av straffebudet. Men fra det øyeblikket tiltalte oppga Cs telefonnummer for betaling over Vipps og presenterte dette som sitt telefonnummer [...] optrådte tiltalte med Cs identitet."*¹⁷¹ Retten fastslog endvidere, at: *"telefonnummeret er dessuten i seg selv, uavhengig av Vipps, egnet til å identifisere innehaveren."*¹⁷² Kravet efter den norske bestemmelse om, at oplysningen skal kunne identificere en fysisk person, må tilsvarende gælde for den danske bestemmelse, som også anført i afsnit 3.3.2, om end de danske forarbejder ikke eksplicit forholder sig hertil. Den danske straffelovs § 264 e må således på samme måde finde anvendelse, hvis blot én oplysning er personidentificerbar, som netop tilfældet i LB-2020-14242.

5.1.7 Strafudmåling

Den norske straffelovs § 202 kriminaliserer som nævnt "identitetskrenkelse", selv når dette begås uden forsæt til økonomisk vinding. Til trods herfor, forekommer størstedelen af norsk retspraksis vedrørende bestemmelsen at omhandle identitetsmisbrug begået med henblik på økonomisk vinding. Bestemmelsen ses særligt anvendt i sager, hvor gerningspersonen tillige dømmes for bedrageri. Dette er i tråd med, at det i forarbejderne til den norske straffelovs § 202 anføres, at *"flere av tilfellene som kan rammes av forslaget til bestemmelse om identitetskrenkelse, vil i dag kunne rammes som forsøk på (data)bedrageri. Det betyr at det kan være en glidende overgang og delvis overlapping mellom hva som vil utgjøre en fullbyrdet identitetskrenkelse og hva som vil være forsøk på andre straffbare forhold"*.¹⁷³ Norsk retspraksis viser imidlertid, at der ved overlap med andre straffebestemmelser, ikke nødvendigvis udelukkende dømmes for forsøg herpå, men også for andre fuldbyrdede straffbare forhold, herunder særligt bedrageri.¹⁷⁴ I forarbejderne til den danske straffelovs § 264 e er på tilsvarende måde anført, at en række bestemmelser i straffeloven, forinden indsættelsen af § 264 e, kriminaliserer forskellige former misbrug af en andens identitet.¹⁷⁵ For begge bestemmelser forventes således sammenstødtilfælde med andre straffebestemmelser.

¹⁷⁰ Den norske app Vipps er svarende til Mobilepay i Danmark

¹⁷¹ LB-2020-14242 under "Skyldsspørgsmålet - tiltalen post b"

¹⁷² *Ibid*

¹⁷³ Ot.prp. nr. 22, 2008-2009, s. 44

¹⁷⁴ Se hertil blandt andet LB-2015-56957, LA-2021-136209, LG-2021-74116 og LB-2021-63489

¹⁷⁵ L 103, Lovforslag som fremsat den 15. december 2021, s. 3, pkt. 2.1.1

I norsk ret udmåles i sammenstødstilfælde én fælles straf, som forudsættes at være højere, end hvis ikke der havde foreligget sammenstød mellem bestemmelserne.¹⁷⁶ I praksis ses retten ofte at dømme for overtrædelse af både den norske straffelovs § 202 og bedrageri, og for så vidt angår strafudmålingen, behandles de to bestemmelser samlet. Se hertil som eksempel LA-2021-136209, hvor retten tillige anfører, at bedragerier begået ved uberettiget brug af en andens identitet, indgår som et strafskærpende element ved strafudmålingen. Høyesterett udtalte generelt herom i HR-2020-1352-A, at *“bedragerier begått over nettet gjennom misbruk av personopplysninger rammer tilliten til betalingssystemene for nettbasert omsetning – en omsetningsform som blir stadig mer utbredt. Dette kan igjen få negative konsekvenser både for tilbydere og forbrukere.”*¹⁷⁷ I forlængelse heraf anføres, at *“både de samfunnsmessige og personlige konsekvensene av denne typen integritetskrenkende vinningskriminalitet tilsier at det reageres strengt når det – som i saken her – dreier seg om et ikke ubetydelig antall overtredelser.”*¹⁷⁸ Dermed må strafskærpende som følge af overtrædelse af § 202 særligt gælde i relation til vindingskriminalitet begået på internettet. I mangel af retspraksis, er det endnu uvist, hvorvidt den danske straffelovs § 264 e får samme betydning for strafudmålingen i sammenstødstilfælde.

Som anført ovenfor, forekommer langt størstedelen af retspraksis om den norske bestemmelse at være vindingsmotiveret, til trods for, at bestemmelsen ligesom straffelovens § 264 e, er et værn mod privatlivskrænkelser. Det er endvidere i norsk retspraksis om vindingsmotiveret identitetskrænkelser fremhævet, at tilliden til blandt andet elektroniske løsninger for identifikation og signering samt betalingssystemer, vægtes højt.¹⁷⁹ Generelt må bemærkes, at det på baggrund af lovforslaget til den danske straffelovs § 264 e ikke er forudsat, at bestemmelsen, på samme måde som den norske, primært skal anvendes ved forhold, hvor hensigten er økonomisk vinding, men derimod nærmere ved eksempelvis falske profiler på de sociale medier og lignende.

5.2 Sammenfattende om komparativ ret

Den norske bestemmelse om “identitetskrænkelser” blev indsat i den norske straffelov som følge af den teknologiske udvikling og de dertil nyopståede kriminalitetsformer. Kriminaliseringen af

¹⁷⁶ Eskelund, Strafferett, 2006, s. 435

¹⁷⁷ HR-2020-1352-A, præmis 27

¹⁷⁸ *Ibid*, præmis 29

¹⁷⁹ Se eksempelvis LA-2016-96929, HR-2020-1352-A og LA-2021-5703

identitetsmisbrug i den danske straffelov, udspringer af lignende betragtninger. Bestemmelserne fremstår dog ikke identiske hvad angår både beskyttelsesinteresse, ordlyd og anvendelse.

For så vidt angår beskyttelsesinteressen, tilsigter den norske bestemmelse at beskytte mere end blot privatlivet, hvilket netop er den danske bestemmelses primære beskyttelsesinteresse. En væsentlig forskel som følge heraf består i beskyttelsesobjektet, idet såvel fysiske som juridiske personer, kan eje en identitet, som kan krænkes efter den norske straffelovs § 202. Omvendt findes ingen ejer ved fiktive identiteter, og dermed ingen at krænke, hvorfor disse hverken omfattes af den danske eller norske bestemmelse. Norge har imidlertid taget i betragtning, at der fortsat kan forekomme en identitetskrænkelse ved misbrug af en let forvekslelig omend fiktiv identitet. Samme kan hverken udledes af ordlyd eller forarbejder til den danske bestemmelse. Ved ikke-fiktive identiteter gælder for begge bestemmelser, at oplysningerne der anvendes, skal kunne identificere en anden (juridisk) person. Af norsk retspraksis følger, at alene én identificerbar oplysning efter omstændighederne kan være tilstrækkelig, hvilket tillige gælder for anvendelsen af den danske straffelovs § 264 e.

Efter den norske straffelovs § 202, 2. led stilles krav om forsæt til uberettiget vinding eller påførelse af tab eller ulempe hos en anden, hvorfor "identitetskrænkelser" skal ske med et formål. Dette er ikke et krav efter den danske bestemmelse. Imidlertid må konstateres, at begreberne "vinding", "tab" og "ulempe" er brede, og kan dække alt fra økonomisk gevinst, til opnåelse af en fordel, til skade på forurettedes gode navn og rygte. Der skal således ikke meget til, før "identitetskrænkelser" er sket med et formål, omend der må sættes en grænse herfor ud fra almindelige retsstridighedsbetragtninger. På baggrund af kravet om utilbørlighed, må en lignende grænse sættes for den danske straffelovs § 264 e. Fælles må gælde, at domstolene må fastlægge grænserne for anvendelsesområde nærmere i praksis.

For så vidt angår den i afsnit 3.4.1.2 anførte tvivl om anvendelsen af den danske straffelovs § 264 e i tilfælde, hvor der misbruges NemID eller kortoplysninger, kan norsk ret herom antyde, at der også i disse tilfælde kan være tale om identitetsmisbrug. Det er imidlertid ikke muligt at fastslå, hvilke og hvor mange oplysninger, der er tilstrækkelige til at identificere en anden person.

I forarbejderne til både den norske og danske bestemmelse, udvises fra lovgivers side en bevidsthed om, at området for identitetsmisbrug i forvejen er reguleret af andre straffebestemmelser. Der vil

dermed forventeligt opstå sammenstødtilfælde. Af norsk retspraksis kan udledes, at overtrædelse af den norske straffelovs § 202 i forbindelse med andre lovovertrædelser medfører, at bestemmelsen inddrages som en strafskærpende omstændighed, særligt ved bedrageri begået på internettet. Det er uafklaret, hvorvidt den danske straffelovs § 264 e vil blive anvendt ligesådan, og det kan for nuværende vanskeligt fastslås nærmere.

Kapitel 6

6.1 Retspolitiske overvejelser

Afhandlingen har givet anledning til en række retspolitiske overvejelser, som fremføres i nedenstående.

6.1.1 Behovet for kriminalisering af identitetsmisbrug

Identitetsmisbrug og kriminaliseringen heraf har været et politisk debatteret område i mange år. I 2011 opfordrede Dansk Folkeparti i beslutningsforslag nr. B 3 regeringen til at fremsætte et lovforslag, således at identitetstyveri og identitetssvindel selvstændigt blev kriminaliseret i straffeloven. Opfordringen begrundedes i, at den teknologiske udvikling og internettets muligheder medførte stigende problemer med identitetsmisbrug.¹⁸⁰ Sidenhen er flere lovforslag om selvstændig kriminalisering af identitetsmisbrug blevet fremsat, omend ingen af disse blev vedtaget førend lovforslag nr. L 103 førte til indsættelsen af straffelovens § 264 e, idet der hidtil ikke fandtes behov for en særskilt straffebestemmelse herom. Blandt andet bemærkede Justitsministeriet i besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål nr. 5 af den 29. februar 2012 vedrørende beslutningsforslag nr. B 3, at *“når det gælder spørgsmålet om en særskilt kriminalisering af identitetstyveri, indeholder straffeloven allerede i dag en række bestemmelser – herunder reglerne om formueforbrydelser og freds- og ærekrænkelser – som dækker denne form for kriminalitet. De handlinger, der vedrører misbrug af en andens identitet, og hvor der i praksis kan være behov for et strafferetligt værn, er således allerede kriminaliseret.”*¹⁸¹ Straffelovrådet anførte tilsvarende om kriminalisering af identitetsmisbrug i 2017 i betænkning nr. 1563 om freds- og ærekrænkelser, at det alene var *“[...] den mildeste form for identitetstyveri, hvor der hverken søges opnået økonomisk vinding eller har været tale om hacking, brud på brevhemmeligheden, ulovlig aflytning eller fotografering, dokumentfalsk el.lign., som ikke allerede er strafbar.”*¹⁸²

På baggrund af disse betragtninger kan det undre, at Folketinget, til trods for den hidtil herskende opfattelse, pludselig og ufortøvet så et behov for selvstændig kriminalisering af identitetsmisbrug ved

¹⁸⁰ B 3 Forslag til folketingsbeslutning om en særskilt straf for identitetstyveri og identitetssvindel 26-10-2011

¹⁸¹ B 3, Endeligt svar på spørgsmål 5, Retsudvalget 2011-12

¹⁸² Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser 2017, s. 129

vedtagelsen af lovforslag nr. L 103. I pkt. 2.1.2 om Justitsministeriets overvejelser i lovforslag nr. L 103 anføres, at borgere i stigende grad får misbrugt sine profiler på sociale medier, og der refereres i den forbindelse blandt andet til flere historier herom bragt af nyhedsmediernes. Der kan således stilles spørgsmålstegn ved, hvorvidt straffelovens § 264 e er en følge af politikernes reaktion på mediernes fokus på identitetsmisbrug, og det deraf pludseligt opståede behov for at imødekomme ofrene herfor. Det kan betvivles, hvorvidt kriminaliseringen begrundes i et reelt behov for et strafferetligt værn.

Som det fremgår af ovenstående, har blandt andet Justitsministeriet og Straffelovrådet tidligere udtrykt, at området for identitetsmisbrug i vidt omfang i forvejen er kriminaliseret af andre straffebestemmelser. Tilsvarende er resultatet af undersøgelsen af gældende ret i nærværende afhandling. Tilbage står et snævert område, hvor alene de milde former for identitetsmisbrug udelukkende kriminaliseres af straffelovens § 264 e. Det kan forekomme unødigt kompliceret, at imødegåelse af det tilbageværende snævre område for identitetsmisbrug, som ikke i forvejen er reguleret af øvrige straffebestemmelser, skal ske gennem det strafferetlige system. Gennemførelse af en straffesag er en ressourcekrævende proces, hvori mange aktører inddrages. Andre former for imødegåelse kan derfor forekomme mere nærliggende, blandt andet egenhændig anmeldelse til de sociale medier og disses aktive rolle i forebyggelse og sletning, samt andre civile retlige konsekvenser. Dertil kommer også eventuel forbedring af identifikationskrav og sikkerhedsniveau hos blandt andet myndigheder, banker og andre virksomheder, som generelt er i berøring med oplysninger om privatpersoner.

6.1.2 Afgrænsnings- og sammenstødsproblemer

Justitsministeriet beskrev i besvarelse af Retsudvalgets spørgsmål nr. 5 af den 29. februar 2012 vedrørende beslutningsforslag nr. B 3, at der kan opstå vanskeligheder ved kriminalisering af identitetsmisbrug, idet at *“når henses til ønsket om størst mulig præcision og forudsigelighed i straffelovgivningen, vil det kunne være vanskeligt at indordne en egentlig strafbestemmelse om identitetstyveri i den systematik, som straffeloven bygger på. En sådan særregel vil kunne medføre afgrænsnings- og sammenstødsproblemer og dermed være unødigt kompliceret i lyset af, at identitetstyveri allerede er kriminaliseret i de situationer, hvor det kan være praktisk relevant.”*¹⁸³

¹⁸³ B 3 Forslag til folketingsbeslutning om en særskilt straf for identitetstyveri og identitetssvindl 26-10-2011

Konklusionen på undersøgelsen af straffelovens § 264 e i nærværende afhandling bevidner om, at en sådan afgrænsningsproblematik netop foreligger. Det er i høj grad overladt til anklagemyndigheden og domstolene at fortolke og afgrænse bestemmelsens anvendelsesområde, hvilket potentielt kan føre til en utilsigtet og forskelligartet anvendelse af bestemmelsen i praksis. Det er således bemærkelsesværdigt at samme betragtninger som de citerede, ikke har været i erindring ved behandlingen af lovforslag nr. L 103 om kriminalisering af identitetsmisbrug.

Som det fremgår af det ovenfor citerede, forventedes også dengang sammenstødsproblemer som følge af særskilt kriminalisering af identitetsmisbrug. Overensstemmende hermed, kan det ud fra afhandlingens undersøgelse konkluderes, at anvendelsesområdet for straffelovens § 264 e overlapper med anvendelsesområdet for adskillige andre straffebestemmelser. Af lovforslag nr. L 103 fremgår at lovgiver forudsætter, at straffelovens § 264 e straffes i sammenstød. Dette kan tænkeligt indebære en risiko for, at én og samme handling straffes flere gange, idet en handling omfattet af straffelovens § 264 e i forvejen efter omstændighederne kan være fuldt ud kriminaliseret. Det kan overvejes, om denne problematik vil kunne undgås ved udtrykkelig subsidiaritet, hvormed straffelovens § 264 e gøres subsidiær, og der alene rejses tiltale herefter i tilfælde, hvor handlingen ikke i forvejen er omfattet af gerningsindholdet i andre straffebestemmelser. Efter den norske bestemmelse om identitetsmisbrug, behandles sanktionsspørgsmålet i tilfælde af overlap ud fra en betragtning om, at identitetsmisbruget er en "sekundær" forbrydelse, der anvendes som led i en "primær" forbrydelse. Dette vil typisk være tilfældet ved formueforbrydelser, som eksempelvis bedrageri. Som følge heraf inddrages identitetsmisbruget som en strafskærpende omstændighed, særligt ved integritetskrænkende vindingskriminalitet begået på internettet. Det kan overvejes, hvorvidt samme betragtning skal gøre sig gældende ved anvendelsen af straffelovens § 264 e, således at bestemmelsen har strafskærpende virkning hvor omstændighederne og krænkelsen art og omfang tilsiger det.

6.1.3 Efterforskningsproblematikker

Som følge af at straffelovens § 264 e er undergivet betinget offentlig påtale, kræves forurettedes anmodning om offentlig påtale, såfremt sagen skal rejses. I relation hertil opstår imidlertid spørgsmålet om, hvem den forurettede egentlig er i tilfælde af identitetsmisbrug. Det må forventes, at der ved identitetsmisbrug kan forekomme flere krænkede, herunder også personer, som ikke har fået deres oplysninger misbrugt. I lovforslag nr. L 103 refereres til en sag, hvor en persons oplysninger

blev anvendt på en falsk datingprofil, og hvor der gennem denne profil, i en årrække blev taget kontakt til utallige kvinder. Personen, hvis oplysninger blev anvendt, må utvivlsomt anses som forurettede i pågældende sag. Det er imidlertid ikke utænkeligt, at kvinderne tillige har oplevet sig krænket som følge af, at de har haft kontakt med den falske profil, og dermed tilsvarende kan anses som forurettede. I lovforslaget til straffelovens § 264 e anføres ikke nærmere om, hvem der kan anmelde forhold om identitetsmisbrug, hvilket kan forekomme problematisk.

Generelt må politiets efterforskning af identitetsmisbrug forventes at være både ressourcekrævende og omstændig, idet gerningspersonen særligt ved digitalt identitetsmisbrug, i stort omfang vil kunne sløre sin sande identitet, og efterlade begrænsede digitale spor. Disse efterforskningsmæssige vanskeligheder kan medføre, at anmeldte forhold ikke fører til tiltalerejsning. Dette kan både skyldes, at efterforskningen i de pågældende sager må opgives, eller at efterforskningen trækker i langdrag, hvormed forurettedes behov for genoprejsning ved en straffesag er forbigået.

På baggrund af det ovenfor anførte må følgende spørgsmål slutteligt stilles; hvor meget reel merværdi har straffelovens § 264 e for indsatsen mod identitetsmisbrug?

Litteraturliste

Love og bekendtgørelser

LBKG nr. 1851 af 20.09.2021 (straffeloven)

L nr. 502 af 23.05.2018 (databeskyttelsesloven)

L nr. 112 af 03.02.2012 (lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning)

LOV 2005-05-20-28, Lov om straff (den norske straffelov)

EU-forordninger

Europa-Parlamentets og Rådets forordning 2016/679 af 27.04.2016 (databeskyttelsesforordningen)

Lovforarbejder

L 103 *Forslag til lov om ændring af straffeloven (Kriminalisering af identitetsmisbrug)* af 15.12.2021

L 15 *Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (Styrket indsats mod stalking)* af 06-10-2021

L 118 *Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven* af 26-02-2020

L 139 *Forslag til lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love (Selvstændig bestemmelse om psykisk vold)* af 09-01-2019

Betænkning nr. 1563 *Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelse* af 2017

B 3 *Forslag til folketingsbeslutning om en særskilt straf for identitetstyveri og identitetssvind* af 26 10-2011

Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) *Om lov om endringer i straffeloven* 20. mai 2005 nr. 28

Vejledninger

Vejledning nr. 9539 af 26.06.2018: Vejledning om lov kvalitet

Rigsadvokatmeddelelser

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Databeskyttelse – Straffesager, CIR1H nr. 9152 af 01/01/2022

Dansk retspraksis

AM2016.10.18B

TfK 2008.439

TfK 2015.96

TfK 2018.1400

TfK 2018.1435

TfK 2019.1394

TfK 2019.1411

TfK 2021.886

TfK 2021.945 Ø

TfK 2020.1061

U 2001.2573 Ø

Norsk retspraksis

HR-2020-1352-A

LA-2021-5703

LB-2015-56957

LB-2020-14242

LA-2021-136209

LE-2013-212301

Praksis fra EMD

Başkaya and Okçuoğlu mod Tyrkiet, dom af 08-07-1999

Kokkinakis mod Grækenland, dom af 25-05-1993

Streletz, Kessler og Krenz mod Tyskland, dom af 22. marts 2001

Cantoni mod Frankrig, dom af 15-11-1996

Camilleri mod Malta, dom af 22-01-2013

Retslitteratur

Baumbach, Trine, *Det strafferetlige legalitetsprincip - hjemmel og fortolkning*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2008

Baumbach, Trine, *Medieret - frihed og ansvar*, 2. udgave, Karnov Group, 2021

Baumbach, Trine, *Strafferet og menneskeret*, 1. udgave, Karnov Group, 2014

Baumbach Trine og Thomas Elholm, *Strafferettens almindelige del*, 1. udgave, DJØF Forlag, 2020

Blume, Peter, *Databeskyttelsesret*, 5. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2018

Blume, Peter og Janne Rothmar Herrmann, *Ret, privatliv og teknologi*, 3. og 4. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013 og 2018

Christensen, Malene Bechmann, *Det strafferetlige samtykke*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2008

Eskelund, Ståle, *Strafferet*, 2. udgave, Cappelen Akademisk Forlag, 2006

Evald, Jens, *At tænke juridisk*, 4. udgave, Nyt Juridisk Forlag, 2011

Evald, Jens, *Juridisk teori, metode og videnskab*, 1. og 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2016 og 2020

Jakobsen, Søren Sandfeld, m.fl., *Internetretten*, 3. udgave. Ex Tuto Publishing, 2017

Kjølbros, Jon Fridrik, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere*, 4. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2017

Langsted, Lars Bo, *Waaben Strafferettens almindelige del*, 6. udgave, Karnov Group, 2017

Munk-Hansen, Carsten, *Retsvidenskabsteori*, 2. udgave, DJØF Forlag, 2018

Nielsen, Kristian Korfits, *Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven med kommentarer*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2020

Rytter, Jens Elo, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - og dansk ret*, 4. udgave, Forlaget Thomsen, 2011

Rytter, Jens Elo, *Individets grundlæggende rettigheder*, 2. udgave, Karnov Group, 2018

Sunde, Inger Marie, *Datakriminalitet*, Fagbokforlaget, 2016

Udsen, Henrik m.fl., *Festskrift til Mads Bryde Andersen*, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2018

Vestergaard, Jørn, *Forbrydelser og andre strafbare forhold*, 3. udgave, Gjellerup, 2018

Waaben, Knud, *Strafferettens specielle del*, 6. udgave, Karnov Group, 2016

Wegener, Morten, *Juridisk metode*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2000

Juridiske artikler

Baumbach, Trine, *Det strafferetlige legalitetsprincip - i straffeloven og i Menneskerettighedskonventionen*, trykt i TfK 2013.105

Hjemmesider

<https://www.karnovgroup.dk/> (Senest besøg den 17-05-22)

<https://anklagemyndigheden.dk/da/viden> (Senest besøg den 17-05-22)

<https://www.dr.dk/mitliv/malte-har-faaet-misbrugt-sine-billeder-siden-han-var-14-da-han-fandt-ud-af-hvem-der-stod-bag> (Senest besøgt den 15.5.22)

<https://www.justitsministeriet.dk/pressemeddelelse/flertal-vil-styrke-stalking-indsats-og-lave-selvstaendig-stalkingbestemmelse/> (Senest besøgt 15.5.22)

<https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/REU/bilag/456/2451806.pdf> (Senest besøgt 15.5.22)

<https://denstoredanske.lex.dk/meme> (Senest besøgt 15.5.22)